

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE TEHUIZEN MET BEPERKTE VRIJHEID

Bij het schrijven van mijn kort artikel over « Jongenshaard », het eerste tehuis met beperkte vrijheid in de provincie West-Vlaanderen (artikel verschenen in het 2e nummer van deze jaargang) werd ik mij meer en meer bewust van de talrijke problemen in verband met dit soort tehuizen. Ik zal mij dan in dit artikel ook niet beperken tot een verdere bespreking van het experiment « Jongenshaard », maar trachten een overzicht te geven van de problemen, die mij bijzonder opvielen.

Ik maak mij hierbij geenszins de illusie het onderwerp volledig te behandelen of de gegeven problemen op te lossen. Ik heb gemeend, dat elke studie die tot een beter inzicht in deze materie kan bijdragen, hierin reeds haar verrechtvaardiging vindt, vooral daar er met levend materiaal wordt geëxperimenteerd.

Ik ben een bijzonder woord van dank verschuldigd aan de heer F. Butaye, kinderrechtter te Gent, die mij vrije toegang tot het tehuis « Jongenshaard » verleende en steeds bereid was inlichtingen te verschaffen, en ik wil ook niet nalaten hier de heer A. Bombeke te vermelden, tijdelijk opvoeder in « Jongenshaard », die mij zijn statistieken en zijn thesis var sociale assistent : « De Tehuizen met beperkte vrijheid voor mannelijke gerechtskinderen in België (die hij zal verdedigen voor de examencommissie 1950 — School van Heverlee) ter beschikking stelde.

Mijn belangstelling voor dit onderwerp werd, zoals hoger vermeld, gaande gemaakt door mijn kennismaking met « Jongenshaard ». Aan de hand van verschillende bezoeken, gesprekken met de leider en de lezing van de voornoemde thesis, zal ik trachten de werking van dit Tehuis, dat eerst in Mei 1951 officieel zal worden ingehuldigd, te schetsen.

Het hoofddoel van « Jongenshaard » is : de opname van jeugdige delinquenten, die een zekere periode hebben doorgebracht in een gesloten inrichting (voornamelijk in Mol en Ruyslede), om hen geleidelijk heraan te passen aan het vrije leven. Zij worden hiertoe ingeschakeld in het bedrijfsleven, zoals elke jonge arbeider en zoeken vanzelfsprekend terug contact met hun familie; zijn vrijheid wordt beperkt door de contrôle vanwege de leiding van het tehuis.

Het beheer berust bij een comité, waarvan deel uitmaken :

als voorzitter : de heer A. Vleurinck, industrieel;

als beheerder-afgevaardigde : de heer L. De Neck, advocaat;

als schatbewaarder : de heer H. Motte, industrieel;

als leden : mevr. Rogge; de heer F. Butaye, kinderrechtter; de heer A. Deneve, voorzitter van de Commissie van Openbare Onderstand; de heer F. Duchene, advocaat; de heer A. Hoorens, Dr. in de geneeskunde, en de heer S. De Baere, aalmoezenier.

Deze beheerraad houdt zich actief bezig met het dagelijkse bestuur van het tehuis, waarvan hij de taken onder zijn leden verdeelt. De dame van de beheerraad houdt zich b.v. meer in het bijzonder bezig met de kledings- en voedingsproblemen. De heer kinderrechtter beslist in eerste en laatste instantie over de plaatsingen in het tehuis, met of zonder voorafgaandelijk advies van de leiding van het tehuis. De bestuurder van het tehuis behoudt dus meer bepaald de opvoedkundige taak.

Het blijkt zeer moeilijk om geschikt personeel en vooral een goede bestuurder te vinden. Tijdens de eerste periode van het bestaan van « Jongenshaard » nam een onderwijzer het ambt van bestuurder waar, bijna een jaar berustte de leiding van het tehuis in handen van de stagedoende sociale assistent, zeer onlangs werd weer een onderwijzer aangesteld als bestuurder, naar men hoopt, ten meer definitieven titel.

Een vrouw in de keuken (een tijdlang een echtpaar) en een naaister, volledigen verder het personeel.

Materieel is het tehuis goed ingericht, op de ontspanningsgelegenheid na. Mijnheer Bombeke, voornoemd, zou aan de beschikbare plaats graag een speelzaal, vooral voor de wintermaanden, en een knutselwerkplaats toegevoegd zien.

De statistische gegevens van de aangehaalde thesis brengen volgende resultaten :

De bevolking van het tehuis, die einde 1949 gestegen was tot ongeveer 30 (het ideale aantal om het tehuis leefbaar te maken) begon half 1950 weer sterk te dalen, bij gebrek aan geschikte gevallen.

Deze bevolking bestaat in hoofdzaak uit gerechtskinderen, waarvan meer dan de drie vierden uit een staatsinstelling werden overgeplaatst. Voor het ogenblik zou men de mogelijkheden onderzoeken om door het opnemen van meer verwaarloosde jongens het aantal weer op peil te brengen. De opname van deze verwaarloosden geschiedt echter toch steeds meer als

nevendoel en wel in functie van de gerechtskinderen, d.w.z. zij worden opgenomen :

1) omdat men veronderstelt dat zij gunstigere gevallen zijn dan de gerechtskinderen en op deze een invloed ten goede zullen kunnen uitoefenen. Zij worden tengevolge van eigen aanvraag opgenomen en er is dus meer kans dat zij het verblijf in het tehuis als een voorrecht beschouwen;

2) omdat men op deze wijze tracht het tehuis te vrijwaren voor de stempel « strafinstelling » en het door het publiek meer als een tehuis voor werkende jongens te laten aanvaarden.

De gemiddelde leeftijd van de jongens, bij hun opname, is 16 à 17 jaar. De jongsten moeten aan de schoolplicht hebben voldaan en op 21-jarige leeftijd worden allen automatisch in vrijheid gesteld, doch zij mogen langer in het tehuis verblijven uit vrije wil. De verblijfsduur loopt van 1 tot 17 maanden. Vanwege het korte bestaan van het tehuis is hieruit nog geen gemiddelde op te maken. De gemiddelde verblijfsduur in andere dergelijke tehuizen zou slechts 6½ maand bedragen.

Op 31 Juli 1949 waren er, sinds de eigenlijke in werkingtreding in Maart van hetzelfde jaar, 38 jongens vertrokken uit « Jongenshaard ». Bijna de helft hiervan werden doorgezonden wegens wangedrag; een redelijk groot aantal van de overblijvende helft ontvluchtte; enkele vrijwillig opgenomen verwaarlozingsgevallen verlieten het tehuis en slechts drie jongens werden tenslotte vrij gesteld.

Het familiaal milieu der pupillen is, zoals te verwachten, niet bijzonder gunstig en zeker niet bij de verwaarlozingsgevallen. Waar, van de gerechtskinderen nog ongeveer de helft naar het eigen huis kan terugkeren na volledige invrijheidsstelling, hebben bij de verwaarloosde jongens slechts 1 op de 4 nog een milieu dat op een ouderlijk huis gelijk is.

Verstandelijk ziet de bevolking er als volgt uit : van de 31 jongens die door het Bureau voor Beroepsoriëntering werden getetst, waren er : 2 meerbegaafd, 13 middelmatig begaafd, 12 minder begaafd, 4 debiel.

Het milieu, waarin de jongens het grootste deel van hun jeugd hebben doorgebracht, en dat meestal ver beneden het normale peil ligt, zal de bekomen intelligentie-quotienten wel naar beneden hebben gedrukt en de testresultaten ongunstig hebben beïnvloed.

De adviezen van het bureau worden in de mate van het mogelijke gevolgd. Deze mogelijkheid wordt echter zeer belemmerd door de veel voorkomende werkinstabiliteit. Het feit dat de jongens zelden, nadat zij het tehuis verlaten hebben, hetzelfde werk blijven verrichten, werkt ook bijzonder ontmoedigend.

Mijnheer Bombeke komt tot de conclusie dat er in het tehuis moeilijk van eigenlijke opvoeding kan sprake zijn. De jongens zijn bij hun opname 16, 17 jaar oud en hun opvoeding moet op dat ogenblik reeds lang voltooid zijn. De heraanpassing aan het leven in de maatschappij wordt volgens hem bereikt door : 1) tewerkstelling; 2) vrije uitgang; 3) vrije ontspanning.

1) Van de tewerkstelling wordt verwacht dat zij als deelname aan het normale arbeidsleven en als middel tot gedeeltelijk voorzien in eigen onderhoud in grote mate tot de heraanpassing zal bijdragen.

Gezien de hierboven opgegeven verstandelijke ontwikkeling is een grote categorie jongens ongeschikt voor geschoolde arbeid. Hierbij moet men de vaststelling voegen dat zij, die er wel voor geschikt zijn, de nodige scholing niet bezitten en het hun aan wil en vooral aan belangstelling ontbreekt om deze achter-

stand in te halen. Ter illustratie volgende anecdote, die de leider me vertelde : hijzelf en 6 der knapste jongens besloten schriftelijke cursussen van radiotechniek te volgen. Na verloop van een half jaar legde één der zeven het voorziene examen af : de... leider.

Van de reeds geciteerde werkinstabiliteit getuigen volgende cijfers :

30 % van de jongens brachten het, tijdens hun nochtans beperkte verblijfsduur, van 3 tot 5 werkgevers. De gemiddelde duur van werken bij éénzelfde patroon is twee maanden. In de meerderheid der gevallen werden zij doorgezonden wegens slecht gedrag of luiheid.

2) De vrije uitgang : hiermee wordt bedoeld dat de jongens zich, zonder enige begeleiding, buiten het tehuis begeven. Deze vrijheid wordt hen van in den beginne verleend, met dikwijls catastrophale gevolgen.

De ontvluchtingen doen zich, vooral bij de gewezen gestichtspupillen, meestal in de eerste crisisweken van overgang voor.

De meeste jongens maken van deze vrijheid gebruik om onmiddellijk terug het eigen milieu op te zoeken, wat men, zelfs waar dit oorzaak was van hun a-sociaal gedrag, moeilijk kan beletten. In alle gevallen waar dit kan toegelaten worden, wordt het contact met het ouderlijk huis eens per maand, officieel tot stand gebracht.

3) De vrije ontspanning, d.i. het nuttig leren gebruiken van de vrije tijd na de werkuren. Het organiseren van deze vrije tijd schijnt één der moeilijkste opgaven te zijn voor de opvoeder. Deze organisatie wordt in « Jongenshaard » nog bemoeilijkt door het feit dat sommige jongens in nachtploegen werken, wat meer inkomsten meebrengt, maar de dagregeling zeker niet vergemakkelijkt.

In de zomer ging de leider met de jongens zwemen en richte fietstochten in. Tijdens het verlof bracht hij zelf met enkele jongens enkele dagen aan zee door. Tijdens de wintermaanden wordt er nog redelijk wat gelezen (en worden avonden in bioscoop en danszaal gespendeerd), maar talloos blijven nog altijd de uren doorgebracht in nameloze verveling.

Op het eerste zicht zijn de resultaten van dit onderzoek niet van aard om ons bijzonder optimistisch te stemmen, vooral daar deze gegevens in grote trekken schijnen overeen te stemmen met deze over de andere tehuizen met beperkte vrijheid.

Ik zal trachten enkele problemen, in verband met deze instellingen, naar voren te brengen.

Er bestaan in ons land, op dit ogenblik, veertien tehuizen met beperkte vrijheid, die als dusdanig door de Dienst van de Kinderbescherming van het Ministerie van Justitie erkend worden, namelijk :

- 1) Het tehuis Ste Anna (voor meisjes), te Antwerpen, Waarlooshofstraat 1.
- 2) Home « Opwaarts » (voor jongens), te Brasschaat, Bredabaan 383.
- 3) Het Tehuis van de kleine H. Theresia (voor jongens), te Mechelen, Wollemarkt 26.
- 4) « Jongenshaard », te Gent, Struifstraat 7.
- 5) Le Foyer du Jeune Travailleur (voor jongens), Brussel, rue Philippe le Bon 37.
- 6) Home d'accueil et d'assistance morale (voor jongens), Brussel, rue Archimède 81.
- 7) Home Familial (voor meisjes), Ixelles, rue Caroly 21.
- 8) Home Familial (voor jongens), Uccle, chaussée d'Alseberg 596.
- 9) Home Ste Marie (voor jongens), Mons, Chemin d'Oboug 16.

- 10) Œuvre du Foyer «Kéramis» (voor jongens), La Louvière, rue Kéramis 26 (indien ik juist ben ingelicht, zou deze home sinds 1 October 1950 samengesmolten zijn met de Foyer «Retrouvé» (cfr. 11).
- 11) Œuvre du Foyer «Retrouvé» (voor jongens), Ransart, rue Jean Volders 2.
- 12) Institut «Notre Home» (voor jongens), Beyne-Heusax, Château de Fayembois.
- 13) Notre Foyer «Agricole» (voor jongens), Roucourt, anciennes Usines Boël.
- 14) Home «Fernand-Philippe» (voor meisjes), Wanfercée-Baulet, rue St Ghislain 34.

In dit verband dient opgemerkt dat nog veel andere tehuizen het regime van beperkte vrijheid, geheel of gedeeltelijk ten overstaan van alle of enkele pupillen, hanteren. Alhoewel de meeste onder hen wel erkend worden door het Ministerie, bij zover dat zij regerings- en procureurskinderen mogen opnemen en er voor gesubsidieerd worden, zijn zij niet als tehuizen met beperkte vrijheid erkend.

De motieven die hebben geleid tot de oprichting van de veertien voornoemde tehuizen, zijn zeer verschillend. Sommige tehuizen werden opgericht door de kinderrechtter, die er voornamelijk eigen gevallen wenste in onder te brengen (b.v. «Jongenshaard», te Gent), een tehuis zoals de Foyer «Kéramis» werd opgericht door de sociale dienst van een fabriek; oorspronkelijk waren alle pupillen van dit tehuis gebonden door een collectief werkcontract met de gleis-fabriek. Andere tehuizen werden weer meer bepaald gecreëerd tot opname van verwaarloosden en nemen slechts in bijkomende orde gerechtskinderen op (b.v. le Foyer du Jeune travailleur, te Brussel, en het Jongenstehuis der kleine H. Theresia, te Mechelen). Het tehuis Ste Anna, te Antwerpen, werd opgericht door het opvoedingsgesticht «Margaretha van Cortone», waarvan het deel uitmaakt, om toe te laten de meisjes van deze instelling progressief in vrijheid te stellen.

Het Home «Opwaarts», te Brasschaat, werd zelfs in het leven geroepen tot wederopvoeding van jeugdige incivieken en kinderen van gedetineerden incivieken.

De wijze waarop de heropvoeding der pupillen wordt betracht verschilt ook zeer van tehuis tot tehuis. Het éne tehuis tracht de pupil een algemeen opvoedende vorming te geven, het andere tracht de verbetering te bereiken langs een diepe godsdienst-beleving om, en weer een ander tehuis meent dat vooral een behoorlijke beroepsvorming een nuttig lid van de maatschappij van hem zal maken.

De verschillende tehuizen hebben dus enkel «het regime van beperkte vrijheid» gemeen. Hieromtrent heerst er echter wel enige verwarring en men krijgt de indruk dat deze term nogal uiteenlopende opvattingen dekt. Deze vaststelling brengt ons tot een eerste vraag van kapitaal belang: *Wat moet men verstaan onder tehuizen met beperkte vrijheid?* (ook wel tehuizen van halve vrijheid genoemd, naar het Franse: maison de semi-liberté).

Wauters behandelt deze kwestie in zijn onlangs verschenen boek «Le droit pénal des jeunes délinquants» (pp. 144 env., n° 360). Hij is van mening, dat een tehuis met beperkte vrijheid aan de volgende twee eisen moet beantwoorden:

- a) Het moet een overgangsregime voorstellen.
- b) Men moet er een regime van gedeeltelijke vrijheid toepassen, wat veronderstelt dat de pupillen buiten de instelling werken en terug naar het tehuis komen dat hun kost en inwonen verzekert.

In behandel eerst punt b), omdat er over deze eis betwistingen mogelijk zijn. Deze eis sluit wel de zgn. «Phalanstères» uit, afhankelijk van een nijverheids-onderneming die zekere leerjongens recruteert onder de gerechtskinderen. Zij kleedt en voedt deze en plaatst ze in een naburig huis onder toezicht van een echtpaar. Alhoewel deze formule zeer sympathiek kan zijn, leidt zij gemakkelijk tot exploitatie van de minder-jarigen. Er is hier geen sprake van beschermende controle vanwege de leider van het tehuis van de werkgever.

Het punt a) brengt meer moeilijkheden mee. De minderjarige, schrijft Wauters, kan maar in aanmerking komen voor een plaatsing in een dergelijke home, nadat hij eerst een tijd in een gesloten inrichting heeft doorgebracht (observatie- of opvoedingsinrichting). Ook voor deze gevallen alleen zou men met zekerheid kunnen bepalen of zij de nodige morele en professionele waarborgen bieden om zich aan een dergelijk regime te kunnen aanpassen.

P. Wets «L'enfant de Justice», p. 266, drukt zich nog scherper uit waar hij zegt: «que le placement au home doit être considéré comme un aboutissement, non comme une mesure de début». Deze zienswijze wordt andermaal bevestigd door H. Velge: «Les Tribunaux pour enfants», p. 159, n° 96: «Ce régime a été imaginé comme transitoire entre l'internat et la liberté entière...»

Het nut van een dergelijke aanvulling op de opvoeding door tucht en regelmaat in de gesloten inrichtingen kan niet genoeg beklemtoond worden. Dit nut vindt vooral zijn oorsprong in een karakteristiek, die elke gesloten inrichting eigen is en die A. Racine «Les enfants traduits en justice», p. 30, zo klaar formuleert: «Il est bon de souligner un des principaux défauts de l'internat: milieu artificiel, communauté fermée ou règne une discipline stricte venue d'en haut et non de l'ensemble, l'internat rétrécit fatalement les activités sociales de l'individu. Aussi s'il soustrait le délinquant aux dangers du milieu ordinaire et entrave ou dérive momentanément le cours de sa délinquance, il ne parvient pas toujours à le rééduquer en vue de la vie sociale ordinaire.»

Deze uitlating is een ware apologie van de tehuizen met beperkte vrijheid, bedoeld als overgangsregime tussen het internaat en het vrije leven. Doch de vraag stelt zich, of men daarom de rol van deze tehuizen daartoe moet beperken. Wauters (id.), Wets (id.) en Velge (id.), menen blijkbaar van wel.

Wauters (id.) vermeldt zelfs dat Frankrijk, Zwitserland en Duitsland ook aan een Tehuis met Beperkte Vrijheid, of een equivalent, deze eerste eis stellen, nl. dat het een overgangsstadium zou zijn op de weg van het opvoedingsgesticht naar de maatschappij.

Hierdoor ontleent men aan deze tehuizen wel duidelijk elke preventieve werking.

In Nederland echter, waar op dit stuk heel wat gepresteerd werd, schijnt men tot een andere overtuiging te zijn gekomen (een bespreking over het Nederlandse Kinderrecht komt niet voor in het hoofdstuk over vergelijkend recht van het geciteerde werk van Wauters).

J. Overwater, gewezen kinderrechtter te Rotterdam, komt in zijn werk «Kinderrechtspraak en Kinderbescherming», p. 113, tot het volgende besluit: «Voor kinderen, die al in een gesloten inrichting verblijven, is de overgang naar een open tehuis een mogelijkheid, die gemakkelijk wordt aanvaard, te gemakkelijk in veel gevallen, want bij hen is teleurstelling niet altijd te vermijden. De beperkte vrijheid, die kan worden toegestaan, is toch altijd anders dan de gedroomde

vrijheid, toen zij nog in de gesloten inrichting waren, en de overgang brengt steeds moeilijkheden van bijzondere conflicten mee, die verwerkt moeten worden. *Daarom zijn de beste gevallen voor de tehuisen met beperkte vrijheid toch altijd weer de jongens en meisjes, die men, waar nodig, na een korte observatie, uit het gewone leven opneemt, en blijkt de combinatie van het tehuis in eigenlijke zin met het tehuis als overgang van de gewone inrichtingsverpleging naar de volle vrijheid, niet steeds een gelukkige oplossing.* Typische gevallen voor de tehuisen met beperkte vrijheid zijn de stiefouder-gevallen en de normale kinderen uit conflictgezinnen. »

Alhoewel dus het belang van dergelijke tehuisen als aanvulling van het gestichtswezen niet onderschat wordt, zouden zij toch in de eerste plaats nuttig zijn voor de minderjarigen uit het gewone leven opgenomen. De bevinding opgedaan in «Jongenshaard», dat de gewezen gestichtskinderen meestal tijdens de eerste weken van hun verblijf een acute crisis doormaken die hen zeer dikwijls tot ontvluchting brengt, bewijst dat de moeilijkheden van overgang ook hier voorkomen.

Ik voel misschien zoveel voor deze Nederlandse zienswijze omdat het beste tehuis met beperkte vrijheid dat ik bezocht, als vertrekpunt nam nooit meisjes op te nemen die reeds een periode in een instelling hadden doorgemaakt.

Aan dit soort tehuisen wordt buiten de eis dat zij een regime van beperkte vrijheid zouden hanteren, enkel opgelegd, minderjarigen op te nemen die op een gegeven ogenblik niet meer bij hun ouders kunnen gelaten worden en hen een opgroeien onder zoveel mogelijk normale omstandigheden waaborgen. Men vraagt zich af of het niet meer verantwoord is normale minderjarigen die incidenteel een strafbaar feit pleegden, waarvan het milieu duidelijk de determinerende oorzaak was, onmiddellijk op te nemen in een tehuis met beperkte vrijheid en hen daar een kans te gunnen, dan hen eerst een periode in een opvoedingsgesticht te laten doormaken om hen daarna in het tehuis weer geleidelijk aan te passen aan het normale leven. Verder lijkt deze vorm van onmiddellijke opname ook geschikt voor de procureurskinderen, waarvan één of beide ouders ontzet zijn, en voor de gewone verwaarlozingsgevallen, kortom voor alle gevallen waar het ouderlijk huis slecht of onbestaande is en waar kan worden verondersteld (eventueel na een zeer korte observatieperiode), dat de minderjarigen zich aan het regime kunnen aanpassen (zie hierover later).

In ons land is de opname van gewone verwaarlozingsgevallen altijd lastig, omdat de kinderrechter ten hunnen gunste geen maatregel kan treffen. Niet alleen ontvangt het Tehuis geen subsidie voor hun onderhoud, doch de controle over hen uitgeoefend mist elke sanctie; zij verblijven volkomen vrijwillig in het Tehuis en niemand kan hen, om beterswil, beletten te vertrekken als ze er zin in hebben.

Het is in ieder geval ook duidelijk dat de methode van opvoeding of aanpassing grondig zal verschillen naargelang het Tehuis zich tot doel stelt een tussenstadium te zijn of het familiaal milieu te vervangen. De mentaliteit van de gewezen gestichtspupillen is ook heel anders dan van diegene die rechtstreeks uit de maatschappij werden opgenomen. De eersten hebben de passieve gehoorzaamheid geleerd en moeten zich geleidelijk aan meer en meer vrijheid gewennen, ook het bij hen veel voorkomend minderwaardigheidsgevoel moet weggenomen worden; de tweeden moeten zich integendeel in een zekere orde en regelmaat

leren inleven; de te grote vrijheid die zij tot dan toe gekend hebben, zal moeten beperkt worden.

Om deze resultaten te bekomen zouden er dus eigenlijk twee afzonderlijke soorten van tehuisen met beperkte vrijheid moeten worden voorzien: de eerste alleen voor pupillen die een gestichtsofvoeding hebben doorgemaakt en die een redelijk korte aanpassingsperiode nodig hebben.

De tweede: voor minderjarigen (gerechtskinderen en andere) die om één of andere reden niet in hun natuurlijk milieu kunnen blijven. De verblijfsduur wordt in deze tehuisen natuurlijk veel langer, daar zij volledig het ouderlijk huis moeten vervangen.

Teneinde de door Wauters gevreesde begripsverwarring (id.) te vermijden, zou men misschien best de benaming «Tehuisen met beperkte vrijheid» reserveren voor de eerste soort tehuisen en de tweede soort «Tehuisen voor werkende jongens of meisjes» noemen.

Een tweede vraag die men zich kan stellen is: *Situeert men deze tehuisen beter in de stad of in een landelijke omgeving?*

Over dit punt zal ik niet zo lang moeten uitweiden, omdat het antwoord zo evident is: men moet deze tehuisen in de steden oprichten.

Verscheidene tehuisen werden opgericht in één of ander oud kasteel in een idyllische omgeving. De taak van de leiding wordt hierdoor natuurlijk zeer vereenvoudigd, de minderjarigen komen regelmatig buiten zonder aan de grote stadsgevaaren bloot te staan. Het lijdt echter geen twijfel, dat voor de meeste onder hen de heraanpassing aan de maatschappij hierdoor niet wordt bereikt. Stadsjongens blijven stadsjongens en men kan er zelfs met veel goede wil geen landbouwers van maken. Het milieu waarnaar zij zeker bij invrijheidstelling zullen terugkeren is de stad.

Overwater (id.) is hier ook van overtuigd: «het kind van de grote stad blijft in de grote stad, waar het thuis hoort en waar zijn normale belangstellingsfeer ligt. Van een steeds min of meer geforceerde overplaatsing naar buiten is geen sprake. De grote stad biedt natuurlijk bezwaren en gevaren, maar de leiding van het tehuis is er steeds op uit deze onder ogen te zien en door goede leiding te neutraliseren.»

Dit brengt ons tot een derde vraag: *Bij wie berust de leiding van het tehuis?* Want, gaat Overwater verder: «het is een heel moeilijke arbeid die staat en valt met de leiding van het tehuis.»

Hoe zal men de taak van beheerraad enerzijds en van personeel anderzijds begrenzen? En vooral, waar zal men de geschikte bestuurder en het goede personeel vinden. Kan men ten hunnen behoeve een bijzondere vorming voorzien? Ik meen dat deze vragen zich voor alle opvoedingsgestichten stellen en zij dus in dit algemeen kader dienen opgelost. Ik voel me ook niet bevoegd om hier verder op in te gaan, alleen merkte ik deze eigenaardigheid op dat men gewoon is van het personeel van dergelijke sociale inrichtingen een maximum aan opoffering en werk tegen een minimum vergoeding te verwachten.

Een ander punt dat me van belang schijnt is *de samenstelling van de bevolking* in dergelijke tehuisen en het daarmee samenhangende probleem van de selectie. Ik heb reeds uiteengezet om welke redenen er zou kunnen worden overgegaan tot een grote scheiding tussen de gewezen gestichtspupillen en de minderjarigen die voor het eerst worden opgenomen. Het is verder evident dat er bij de minderjarigen een zekere bereidheid tot coöpereren moet aanwezig zijn, zelfs al wordt deze gedeeltelijk bereikt door de alternatieve anders naar een gesloten inrichting te worden

gezonden. Hieruit vloeit voort dat men geen te afwijkende gevallen kan opnemen; ook verstandelijk zou men een zekere selectie kunnen in overweging nemen en een minimum intelligentie quotient stellen, zodat het tehuis zou kunnen weigeren beslist debielen op te nemen. In de tehuizen waar de minderjarigen voor het eerst worden opgenomen, zou men een korte periode van intern verblijf kunnen voorzien, die zowel de observatie als de aanpassing zou ten goede komen.

Wat de getalsterkte van de bevolking betreft is iedereen accoord om in dertig het ideale getal te zien: een meer individuele behandeling blijft nog mogelijk en financieel is het tehuis reeds leefbaar.

De selectie kan natuurlijk maar verder worden doorgedreven naarmate het aantal tehuizen toeneemt en er een zekere samenwerking tussen de tehuizen onderling ontstaat.

Over de *werkverschaffing* heb ik in de bespreking over « Jongenshaard » al één en ander gezegd. Het tehuis moet noodzakelijk daar worden opgericht waar veel en verscheiden werkmogelijkheden voorhanden zijn. De werkverschaffing, die in deze tijden algemeen al dikwijls een probleem is, wordt voor deze soort minderjarigen bijzonder bemoeilijkheid door hun gebrek aan scholing en doorzettingsvermogen.

Over de vraag of de patroon al of niet moet ingelicht worden over de moeilijkheden met de minderjarige, zodat hij eventueel een oogje in het zeil kan houden, zijn de meningen verdeeld. Dit zal waarschijnlijk in de eerste plaats afhangen van de persoonlijkheid van de patroon.

Een andere veel gestelde vraag is of het wel *geraden is de minderjarige contact te laten nemen of houden met zijn ouders en familie?* Waar het enigszins kan, zal dit wel gedaan worden. Niet alleen moet de minderjarige in een zeker aantal gevallen later terug naar dit milieu en vermijdt men hierdoor ook « idealisatie », maar het is altijd onverstandig iets te verbieden wat men niet kan voorkomen of controleren.

Tenslotte wilde ik nog even het netelige probleem der *financiering* naar voor brengen. Voor de gerechtskinderen ontvangen de tehuizen een staatssubsidie van 29,60 frank per kind en per dag. Van het loon

van de minderjarigen mag 60 % worden afgehouden. Zelfs rekening houdend met de gebeurlijke werkloosheid schat de leider van « Jongenshaard » deze 60 % of 30 frank per pupil en per dag. Of men met deze 89,60 frank per dag en per pupil kan toekomen, in de veronderstelling dat de bevolking het ideale aantal van dertig benadert, kan ik moeilijk uitmaken.

Een voorstel tot vermindering der algemene onkosten dat één der opvoeders had overwogen, leek me niet zo verkeerd. Hij voorzag namelijk een soort overkoepeling van een groep van dergelijke tehuizen, die, wat het materiële aangaat, de algemene planning zou doen en de aankopen voor de verschillende tehuizen centraliseren.

Er zullen vast nog heel wat andere problemen verbonden zijn aan dit werk en de verdere uitbouw van deze tehuizen zal niet zonder veel tasten en zoeken kunnen gebeuren. Ik stel met een zeker spijt vast dat de toon van dit artikel in het algemeen in mijnneur is gebleven, wat niet in mijn bedoeling lag. Ik ben inderdaad overtuigd dat men, niettegenstaande tijdelijk minder gunstige resultaten, met « de tehuizen met beperkte vrijheid » de goede formule gevonden heeft. Het werk dat op dit gebied werd verricht is in ieder geval de moeite overwaard en ik wil gaarne om te besluiten de volgende uitspraak van Overwater (id.) tot de mijne maken :

« Hier staan wij tegenover één der maatschappelijk en paedagogisch best verantwoorde mogelijkheden der nieuwere kinderbescherming. »

Gerda DE BOCK,
Advocaat,
Aspirant N. F. W. O.

Bibliographie

- E. Wauters : « Le droit pénal des jeunes délinquants » — Laricier, 1950.
H. Velge : « Les tribunaux pour enfants ». — Bruylant, 1941.
P. Wets : « L'enfant de Justice ». — Ed. de l'O.N.E., 1928.
A. Racine : « Les enfants traduits en justice ». — Liège, Thone, 1935.
J. Overwater : « Kinderrechtspraak en Kinderbescherming ». — N. Samson, Alphen a.d. Rijn, 1948.

Nog over de wet van 20 Augustus 1948 betreffende de gerechtelijke verklaring van overlijden

In onze studie over de wet (Rechtsk. Weekblad, jrg. 1949-1950, kol. 1041), hebben we terloops gewezen op zekere moeilijkheden die onvermijdelijk uit de stuntelijke redactie van artikel 1 in fine moesten oprijzen.

Inderdaad, op grond van voormeld artikel zijn onze Rechtbanken en Hoven bevoegd over te gaan tot de gerechtelijke verklaring van elk overlijden dat zich voorgedaan heeft, in het buitenland, tussen 10 Mei 1940 en het einde der vijandelijkheden, voor de Belgen, welk ook hun laatste woon- of verblijfplaats zijn; voor de vreemdelingen, voorzover deze op het ogenblik hunner verdwijning hun verblijfplaats in België hadden.

Het is in het toepassingsveld van dit laatste punt dat de moeilijkheden rezen.

Schoon het begrip « verdwijning » niet nader omschreven wordt, wordt er doorgaans aangenomen dat er onder verdwijning dient verstaan het plotse en ongemotiveerd vertrek van een persoon die niet meer op zijn gewone woon- of verblijfplaats verschijnt, zonder dat men afweet wat er van die persoon geworden is (Pand. B., V°, Disparition, n° 1; vergelijk ook de

oorspronkelijke betekenis van *dis-paraitre*, niet-meer-verschijnen).

Wat de verdwijning kenschetst is de zekerheid over het overlijden, met kennis van de omstandigheden van het overlijden, zonder dat evenwel het lijk teruggevonden kon worden (Rép. Prat., V° Absence, n° 3; Depage, I, 476).

Deze laatste bepaling is te ruim voor de wet van 20 Augustus 1948, vermits de wetgever zelf aanstipt dat er in zekere gevallen levensteken ontvangen werd, zodat er in alle geval geen zekerheid kon bestaan over het overlijden, en veel minder nog de kennis van de juiste en feitelijke omstandigheden van het overlijden.

Staat nu het ogenblik der verdwijning gelijk met het ogenblik der aanhouding of deportatie? Neen : vermits de wetgever deze termen slechts gebruikt heeft in artikel 4 der wet, aldus duidelijk te kennen gevend dat de verdwijning niet de aanhouding of de deportatie zelve is.

Naargelang er dus aangenomen wordt dat er onder

het begrip « verdwijning » dient verstaan het feit dat de betrokkenen onder de fysieke of morele, rechtstreekse of onrechtstreekse dwang van de vijand, door een plots vertrek, niet meer op hun gewone woon- of verblijfplaats verschenen zijn; of het ogenblik van de aanhouding of de deportatie zelve, zullen de Rechtbanken en Hoven bevoegd of onbevoegd zijn, op grond van artikel 1 in fine, over te gaan tot de gerechtelijke verklaring van overlijden dier vreemdelingen die op 10 Mei 1940 in ons land verbleven — doorgaans hadden zij, in dit land dat ze sinds zeer lange jaren bewoonden, hun woonplaats in de zin van artikel 102 van het Burgerlijk Wetboek — dewelke evenwel, na 10 Mei 1940, onder de dwang van de bezetter uit ons land verdwenen en later uit Frankrijk, Italië of Zwitserland werden gedeporteerd en uitgeroeid.

Verklaren zich bevoegd: Antwerpen, Vacantiekamer, 23 Augustus 1949, inzake Hillel; Brussel, 9 Juni 1949, inzake Piller; Beroep Brussel, inzake Citroen, 7 Juni 1950; Beroep Brussel, inzake Kowler, 14 Juni 1950; Beroep Brussel, inzake Peeters, 5 Juli 1950.

Verklaren zich onbevoegd: Beroep Brussel, inzake Przemysler, 25 Mei 1950; Beroep Brussel, inzake Tanenbaum, 12 Juli 1950; Beroep Brussel, inzake Guth, 12 Juli 1950; Beroep Brussel, inzake Lieber, 12 Juli 1950.

De rechtspraak schijnt dus over het algemeen de volgende richtlijn aangenomen te hebben: vermits de bepaling van verblijfplaats een kwestie van feiten en van inzicht is (zie Depage, I, n° 308), is de betrokkene uit zijn gewone woon- of verblijfplaats verdwenen, wanneer hij, onder de onmiddellijke dwang of vrees voor aanhouding, rechtstreeks op hem gericht, het land ontvlucht (zie echter contra, met verklaring van bevoegdheid Arrest; Beroep Brussel, 15 Maart 1950, inzake Lacloche; voorzitter de heer Heyse).

Wordt geacht uit vrije wil het land verlaten te

hebben, de vreemdeling die uit het land verdwenen is uit vrees voor een algemeen op hem loerend gevaar, onder een algemene maar niet rechtstreeks op hem uitgeoefende dwang.

Deze laatste interpretatie van de wettekst schijnt ons verkeerd. Overal waar de na-oorlogse wetgever het begrip dwang, expliciet of impliciet, gebezigd heeft, heeft hij hierdoor verstaan, in eenklank trouwens met artikel 1112 van het Burgerlijk Wetboek, een materiële of morele dwang, die rechtstreeks of onrechtstreeks uitging van de vijand (zie b.v. artikel 22 van de wet op de huishuren, enz.).

Om klaarheid in de toestand te scheppen, werd er dan ook door de verslaggever van de wet 1948, op 17 Augustus 1950, een interpretatief wetsvoorstel neergelegd op het bureel van de Senaat (buitengewone zitting 1950, n° 99), hetwelk door de Hoge Vergadering op 10 October 1950 in overweging werd genomen.

Nogmaals werd er op gewezen dat het de wetgever van 1948 ging om een ruime en humane toepassing van de wet, met uitsluiting van alle formalisme.

« Onder verdwijning, » zegt de toelichting tot het wetsvoorstel, « verstaat de wetgever het feit dat de betrokkenen onder de dwang van de vijand niet meer in zijn woonplaats of gewone verblijfplaats is verschenen, en niet de aanhouding of de deportatie zelf: deze woorden komen enkel voor in artikel 4 van bedoelde wet. Artikel 1 van het oorspronkelijk wetsontwerp (Senaat, zitting 1947-1948, n° 218) sprak zich duidelijk in die zin uit. »

Tót het stemmen over dit voorstel, en, om het inzicht van de wetgever van 1948 weer te geven, kunnen rechtsleer en rechtspraak hierbij nuttig aanleunen.

Marcel MARINOWER.

RECHTSpraak

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 3 Juli 1950.

Voorzitter: M. de Cocquéau des Mottes.

Raadsheer-Verslaggever: M. Vanderersch.

Eerste Advocaat-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Arbeidsongeval. — Verhouding tussen artikel 1382 B.W. en artikel 19 van de wet op de arbeidsongevallen. — Deze kent alleen vergoeding toe wegens stoffelijke schade. — T.a.v. zedelijke schade is samenloop van vergoedingen derhalve uitgesloten. — T.a.v. de stoffelijke schade moet het door de werkgever of de verzekeraar-wet krachtens de wet op de arbeidsongevallen uitbetaald bedrag afgetrokken worden van de door de aansprakelijke derde verschuldigde schadevergoeding. — Beroep van de derde op de arbeidsovereenkomst is niet in strijd met artikel 1165 B.W.

De wet op de arbeidsongevallen kent aan het slachtoffer van een arbeidsongeval slechts vergoeding toe van door hem geleden stoffelijke schade.

Krachtens het gemeen recht kan het slachtoffer vergoeding vorderen van de gehele door hem geleden schade, omvattend zowel de zedelijke als de stoffelijke schade.

Ten aanzien van de zedelijke schade is dus samenloop uitgesloten van vergoedingen krachtens het gemeen recht en vergoedingen krachtens de wet op de arbeidsongevallen.

Artikel 19, lid 3 van de samengeschiedelde wetten op de arbeidsongevallen handhaaft naast de bijzondere vorderingen, door deze wetten aan het slachtoffer of zijn rechthebbenden toegekend tegen de werkgever, het recht op vergoeding van de geleden schade tegen de verantwoordelijke derde overeenkomstig de regelen van het gemeen recht. Het laatste lid van dit artikel bepaalt echter dat de uitoefening van dat recht, wat eenzelfde schade of eenzelfde gedeelte van de schade betreft, in geen geval mag leiden tot cumulatie van de vergoedingen krachtens het gemeen recht en van die krachtens de wetten op de arbeidsongevallen.

Uit het in verband brengen dezer wetsbepalingen volgt, dat, wanneer het slachtoffer van een arbeidsongeval of zijn rechthebbenden reeds van zijn werkgever of van de verzekeraar-wet de bij de wet op de arbeidsongevallen bepaalde vergoedingen hebben ontvangen, zij slechts ter aanvulling van dat bedrag de vordering uit het gemeen recht tegen de verantwoordelijke derde hebben. Deze is dus niet verplicht aan het slachtoffer of zijn rechthebbenden een schadeloosstelling te betalen, die mede zou omvatten het bedrag, dat dezen reeds krachtens de wet

op de arbeidsongevallen bekomen hebben. De aansprakelijke derde is niet verplicht meer te betalen dan het totale bedrag der werkelijk geleden schade.

De aansprakelijke derde, die deze wettelijke beperking voor de rechter inroept, vordert niet, dat de tussen de werkgever en het slachtoffer gesloten arbeidsovereenkomst werking zou hebben ten aanzien van hem — derde —, doch doet enkel een beroep op de feitelijke omstandigheid van het bestaan en de uitvoering dezer overeenkomst ten einde de rechtmatige begroting van de door hem verschuldigde vergoeding te verzekeren.

Van Rijssel M. en N.V. Belgian Shell en C^o /t.
De Kneef L., De Craene P., Wwe De Kneef en Battiau-De Kneef.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen door het Hof van Beroep te Gent op 22 November 1949;

1) Wat betreft de beslissing over de publieke vordering :

Overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en de uitgesproken beslissing overeenkomstig de wet is;

2) Wat betreft de beslissing over de burgerlijke vorderingen :

A) In zover de voorzieningen zijn gericht tegen de beslissing betreffende de door Battiau Irma ingestelde burgerlijke vordering :

Overwegende dat het bestreden arrest de eis der burgerlijke partij Battiau Irma ongegrond heeft verklaard en de kosten te haren laste heeft gelaten; dat aanleggers voorzieningen, in zover zij tegen deze beslissing zijn gericht, derhalve niet ontvankelijk zijn bij gebrek van belang;

B) In zover de voorzieningen zijn gericht tegen de beslissing betreffende de door De Kneef Leonard en De Craene Palmyre ingestelde burgerlijke vorderingen;

Over het enig middel : gezamenlijk aangevoerd tot staving hunner voorzieningen door aanlegger Van Rijssel, veroordeelde, en door aanlegster N.V. Belgian Shell Cie, burgerlijk verantwoordelijke partij, schending van de artikelen 1376, 1382, 1384 van het Burgerlijk Wetboek, van artikel 19 der door koninklijk besluit van 26 September 1931 samengeoordnete wetten in zake arbeidsongevallen, en van artikel 97 der Grondwet, doordat het bestreden arrest de eis der burgerlijke partijen, rechthebbenden van het slachtoffer, strekkende tot hun schadeloosstelling uit hoofde van het misdrijf, dat ten laste van eerste gelegd was in de mate van $\frac{2}{3}$ waarin eiser aansprakelijk verklaard geweest was, gegrond heeft verklaard, zonder te erkennen dat het misdrijf een arbeidsongeval uitmaakte, en dat, zoals de besluiten voor eiser staande hielden, de schade reeds vroeger vergoed geweest was door een verzekeraar-wet bij toepassing van de wet over de arbeidsongevallen, en beslist heeft dat het onverschillig was dat het slachtoffer reeds zekere vergoedingen getrokken had van de verzekeraar-wet « Mutuelle des Syndicats réunis » uit hoofde van het arbeidsongeval, en dat zulks « res inter alios acta » uitmaakte, — en doordat het bestreden arrest aldus impliciet, doch duidelijk beslist heeft dat de burgerlijke partijen het recht hadden terzelfdertijd tweemaal het bedrag van de geleden schade te vorderen en in ontvangst te nemen, eerst van de verzekeraar-wet, en ten tweede van de verantwoordelijke derde, — terwijl artikel 19 der samengeoordnete wetten in zake arbeidseongevallen het recht geeft aan het slachtoffer van een arbeidsongeval de schadevergoedingen te vor-

deren overeenkomstig het gemeen recht tegen de derde, die de schade veroorzaakt heeft, doch zonder deze schadevergoedingen te mogen cumuleren met de forfaitaire vergoedingen van de verzekeraar-wet, — terwijl, volgens het gemeen recht de aan een slachtoffer veroorzaakte schade nooit de oorzaak zijn mag van een verrijking, doch wel van een vergoeding die zal toelaten de geleden schade te herstellen, terwijl eiser in zijn besluiten opgeworpen had, dat de burgerlijke partijen in de geëiste schade niet mochten begrijpen de bedragen, die reeds aan het slachtoffer of zijn rechthebbenden waren uitgekeerd door de algemene verzekeringskas tegen werkongevallen, — en terwijl het bestreden arrest deze besluiten niet beantwoordt heeft en aldus niet gemotiveerd is;

Overwegende dat het bestreden arrest de schade, veroorzaakt aan De Kneef, enig erfgenaam van het slachtoffer, op deze wijze heeft beraamd :

a) stoffelijke schade 52.718,80 frank;

b) zedelijke schade 20.000 frank;

c) zedelijke en stoffelijke schade door het slachtoffer zelf ondergaan en waarvan het bedrag deel uitmaakt van diens erfenis : 20.000 frank;

Dat het arrest de aan De Craene Palmyre veroorzaakte schade op deze wijze heeft beraamd : zedelijke schade 6.000 fr.;

Overwegende dat door de forfaitaire schadeloosstelling, ingesteld door de wet op de arbeidsongevallen, enkel wegens stoffelijke schade vergoeding wordt toegekend aan het slachtoffer van een arbeidsongeval, terwijl het slachtoffer bij toepassing van het gemeen recht schadeloosstelling vorderen en bekomen mag van geheel de berokkende schade, waaronder de zedelijke schade benevens de stoffelijke schade; dat aldus geen ophoping bestaan kan tussen de vergoedingen toegestaan bij toepassing van het gemeen recht wegens zedelijke schade en die welke worden toegekend krachtens de wet op de arbeidsongevallen; dat dientengevolge in zover het middel is gericht tegen dit deel van de bestreden beslissing, waarbij aanleggers werden veroordeeld wegens zedelijke schade te betalen de som van 20.000 fr. aan verweerder. De Kneef Leonard en een som van 6.000 fr. aan verweerster De Craene Palmyre, het niet is gegrond;

Overwegende anderzijds dat artikel 19, derde lid, van de samengeschatte wetten op de arbeidsongevallen, benevens de bijzondere vordering welke door deze wetten tegen de werkgever ten voordele van het slachtoffer van een arbeidsongeval of van zijn rechthebbende wordt ingesteld, aan deze het recht behoudt vergoeding der geleden schade ten laste van de verantwoordelijke derde te eisen overeenkomstig de regelen van het gemeen recht, doch dat in het laatste lid van voormeld artikel uitdrukkelijk wordt bepaald, dat het uitoefenen van dit recht in geen enkel geval, wat eenzelfde schade of hetzelfde gedeelte van de schade betreft, aanleiding geven kan tot ophoping van de vergoedingen welke worden berekend bij toepassing van het gemeen recht en deze welke krachtens de samengeschatte wetten worden vastgesteld;

Overwegende dat uit de samenvoeging dezer wetsbepalingen volgt dat, wanneer het slachtoffer van een arbeidsongeval of zijn rechthebbende reeds van de werkgever of van de verzekeraar-wet de vergoedingen hebben ontvangen, voorzien bij de wet op de arbeidsongevallen, zij slechts ter aanvulling daarvan beschikken over de vordering tegen de verantwoordelijke derde welke gegrond is op het gemeen recht; dat in dit geval deze vordering niet voor uitwissel heeft aan de verantwoordelijke derde ten voordele van het slachtoffer of zijn rechthebbenden een schadeloosstelling op te leggen, waarin de vergoedingen zouden

worden omvat, die zij reeds bekomen hebben bij toepassing van de wet op de arbeidsongevallen, en welke aldus het totaal bedrag der werkelijk berokkende schade zou overschrijden;

Overwegende dat, waar aanleggers in hun besluiten hebben gevorderd dat de vergoedingen welke reeds aan verweerders werden uitgekeerd bij toepassing van de wetten op de arbeidsongevallen, zouden worden afgetrokken van die, welke te hunnen laste wegens hun persoonlijke aansprakelijkheid als verantwoordelijke derden zouden worden vastgesteld krachtens het gemeen recht, zij zich niet hebben beroepen op de innerlijke uitwerking ener arbeidsovereenkomst, waaraan zij vreemd waren gebleven, doch enkel de feitelijke omstandigheid van het bestaan en van de uitvoering dezer overeenkomst hebben ingeroepen ten einde de rechtmatige beraming der door hen verschuldigde vergoedingen te verzekeren; dat, in strijd met de beoordeling van het bestreden arrest, hun vordering niet indruist tegen de wetsregelen betreffende de draagwijdte en de gevolgen ener overeenkomst;

Overwegende dientengevolge dat, waar het bestreden arrest, na te hebben vastgesteld dat het ongeval « een arbeidsongeval is » en dat « de burgerlijke partijen reeds van de algemene verzekeringskas « Mutuelle des Syndicats réunis » uit hoofde van dit ongeval zekere vergoedingen hebben getrokken » niettemin aanleggers besluiten heeft verworpen, waarbij zij vorderden dat deze vergoedingen zouden worden afgetrokken van het totaal bedrag der bij toepassing van het gemeen recht beraamde vergoedingen, en dit om de enkele reden dat « zulks een res inter alios acta uitmaakt ten aanzien van de beklaagde en van de burgerlijke verantwoordelijke partij » het de wetsbepalingen heeft geschonden die in het middel worden aangewezen;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, doch enkel in zover het, uitspraak doende betreffende de door De Kneef Leonard ingestelde burgerlijke vordering, aanleggers hoofdelijk heeft veroordeeld om aan deze te betalen de sommen van 20.000 fr. als wettige erfgenaam van het slachtoffer wegens zedelijke en stoffelijke schade, aan het slachtoffer zelf veroorzaakt, en van 52.718,80 frank wegens persoonlijk geleden stoffelijke schade, met de gerechtelijke interesten en de kosten;

Verwerpt de voorzieningen voor het overige;

Beveelt dat dit arrest zal worden oversgeschreven op de registers van het Hof van Beroep te Gent en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant der gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder De Kneef Leonard tot $\frac{1}{2}$ der kosten en aanleggers tot de $\frac{2}{3}$ der kosten.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

NOOT : Men vergelijke Rb. Kortrijk, 5 Juni 1947, R.W. 1948/1949, 533 met noot en Hof van Beroep Brussel, 8 Januari 1949, R.W. 1948/1949, 1198 met noot.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 2 October 1950.

Douanen en accijnzen. — Voor de misdrijven van het houden en van het vervoer van goederen binnen de tollinie zonder wettige documenten doet de herkomst der goederen niets ter zake.

Art. 177 van de algemene wet van 26 Augustus 1822 beschouwt als misdrijf het eenvoudig houden, art. 25 van de wet van 6 April 1843 het vervoer van goederen binnen de tollinie zonder wettige documenten; daarbij doet de herkomst der goederen niets ter zake.

Belg. Staat (Douanen en Accijnzen) t/
Woit, Delhaes en Cesar.

Gelet op het bestreden arrest, de 2e Mei 1950 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het enig middel : schending van de artikelen 97 der Grondwet, 37, 38, 39, 118, 124, 143, 177, 219, 240 der wet van 26 Augustus 1822, 3, 5, 19, 20, 22, 25, 126 der wet van 6 April 1843, doordat de vrijspraak van de verweerders wegens het in bijkomende orde te hunnen laste gelegde feit niet wettelijk gerechtvaardigd is :

Overwegende dat de in de oorspronkelijke dagvaarding vermelde telastleggingen bij de rechter over de grond aanhangig werden gemaakt, te weten in hoofdorde : bedrieglijke invoer van drie automobielen, in bijkomende orde, onwettig vervoer en houderschap van deze goederen binnen de tollinie;

Overwegende dat het bestreden arrest de beklaagden vrijsprekt om de redenen : « dat er een twijfel, blijft bestaan aangaande de strafbare herkomst van de drie automobielen welke de beklaagde Woit aan Delhaes verkocht door de tussenkomst van Cesar, dat de juiste bepaling van de Duitse herkomst van gezegde voertuigen de vervolgingen zelf grondt, dat de aan de drie verdachten telastgelegde feiten dienvolgens niet bewezen zijn »;

Overwegende dat de artikelen 177 der wet van 26 Augustus 1822 en 25 der wet van 6 April 1843, het eerste, het eenvoudige houderschap, het tweede het vervoer van goederen binnen de tollinie, zonder wettige documenten, als misdrijf aanziet; dat deze misdrijven bestaan onverschillig de herkomst van de goederen;

Overwegende dat, doordat het verweerders om de enige voormelde reden vrij heeft gesproken wegens de bijkomende telastlegging, het bestreden arrest deze principes heeft miskend en de in het middel bedoelde wetsbepalingen heeft geschonden;

En overwegende voor het overige dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen;

Verbreekt het bestreden arrest in zover het de verweerders vrijsprekt van de bijkomende telastlegging van onwettig vervoer en houderschap van goederen binnen de tollinie;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat dit arrest zal oversgeschreven worden in de registers van het Hof van Beroep te Luik en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders tot de helft der kosten, blijvende het overige ten laste van de Staat;

Verwijst de alzo beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 17 Juni 1950.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : MM. Mast en Buch (verslaggever).

Advocaat : Mr. Labbé.

1. **Nietigverklaring. — Ontvankelijkheid. — Administratieve beslissing in betwiste zaken. — Beslissing in hoger beroep.**
2. **Administratieve rechtspraak. — Gewijsde. — Loutere bevestiging.**
3. **Rechtspleging. — Termijn. — Beslissing en bevestiging.**

1. *Beroep tot nietigverklaring tegen een beslissing van de commissie voor de tegemoetkoming voor gebrekkigen en verminkten is niet ontvankelijk wanneer de verzoeker gebruik heeft gemaakt van het bij artikel 11 der wet van 10 Juni 1937 bedoelde recht van beroep bij de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg.*

Alleen de in hoger beroep door de Minister getroffen beslissing is voor vernietiging vatbaar.

2. *Door zijn beslissing over een beroep tegen een uitspraak van de commissie voor tegemoetkoming voor gebrekkigen en verminkten, heeft de Minister de hem verleende rechten uitgeput.*

Het staat hem niet vrij zijn beslissing te wijzigen wanneer hij naderhand van een nieuw feit wordt op de hoogte gebracht.

Een gewone verwijzing naar de vroegere beslissing is in zulk geval geen nieuwe beslissing.

3. *De termijnen bedoeld bij artikel 4 van de Procedure-Regeling (B. R. 23.8.1948) lopen vanaf de kennisgeving der definitieve beslissing, niet vanaf een latere bevestiging ervan.*

B... t/ Belgische Staat (Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg).

De Raad van State,

.....

Gezien het verzoekschrift d.d. 15 December 1949;

.....

Overwegende dat het verzoek, zoals het door de memorie van wederantwoord wordt toegelicht, tot de nietigverklaring strekt :

1° van de beslissing d.d. 8 April 1949 van de commissie voor tegemoetkoming aan gebrekkigen en verminkten, waarbij de tegemoetkoming, waarvan verzoeker genoot, afgeschaft wordt van 1 Januari 1948 af;

2° van de beslissing d.d. 16 Mei 1949 van de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, waarbij het beroep van verzoeker als ongegrond wordt beschouwd;

3° van het bevestigend schrijven van 28 October 1949, waarbij de Minister verzoeker naar zijn beslissing van 16 Mei 1949 verwijst;

Overwegende dat het beroep tot nietigverklaring tegen de beslissing van de commissie voor tegemoetkoming niet ontvankelijk is; dat verzoeker gebruik heeft gemaakt van het bij artikel 11 van de wet van 10 Juni 1937 bedoeld recht van beroep; dat door dit beroep deze beslissing onderworpen werd aan de Minister, en aldus de in hoger beroep getroffen beslissing alleen voor vernietiging vatbaar is;

Overwegende dat de beslissing van de Minister d.d. 16 Mei 1949 als de definitieve dient aanschouwd en niet, zoals verzoeker het voorhoudt, de bevestiging ervan op 28 October 1949;

Overwegende dat verzoeker inroept dat de beslissing van de Minister, zoals deze van de commissie, gemotiveerd is door de veroordeling tegen hem op 4 December 1947 door het krijgshof uitgesproken; dat verzoeker beweert dat een nieuw feit tussengekomen is, en namelijk « de vernietiging van dit vonnis door het gerecht te Antwerpen op 11 Maart 1949 »; dat volgens hem deze wijziging van aard is om eventueel de bestreden beslissing te wijzigen; dat hij de Minister ervan op 26 Mei 1949 in kennis gesteld heeft en « om een gunstiger oordeel verzoekt »;

Overwegende dat de Minister, wanneer hij op beroep zijn beslissing trof de rechten hem bij de wet verleend, uitgeput heeft; dat het hem niet vrijstond zijn beslissing te wijzigen wanneer hij naderhand op de hoogte gesteld werd van dit nieuw feit; dat, door op 28 October 1949 aan verzoeker mede te delen dat hij hem naar zijn beslissing van 16 Mei 1949 verwees, de Minister geen nieuwe beslissing verleende;

Overwegende bijgevolg dat het verzoekschrift d.d. 15 December 1949 werd ingediend buiten de termijnen bedoeld bij artikel 4 van het besluit van de Regent van 23 Augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State; dat het verzoek dus niet ontvankelijk is,

BESLUIT :

Artikel 1. — Het verzoek is verworpen.

Artikel 2. — De betaling van het recht van 300 fr., wegens kosten, valt ten laste van de verzoeker.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 15 December 1950.

Voorzitter : M. Vauthier.

Raadsheren : MM. Holoye (verslaggever) en Stenuit.
Adv. : Mrs J. Stassen (Luik) en H. van Leynseele.

1. **Rechterlijke organisatie. — Onafzetbaarheid der rechters. — Geldt ook voor aanstelling van vrederechter tot bediening van naburig kanton — Wet 20 Mei 1926 (verlengd door wet 18-8-1928).**
2. **Nietigverklaring. — Machtoverschrijding. — Schending der grondwet. — Rechterlijke onafzetbaarheid (art. 100 der Grondwet).**

1. *De onafzetbaarheid van de rechter is een grondwettelijke waarborg die tegelijk aan de rechter en aan de rechtsonderhorigen is gegeven. De rechtsonderhorigen van een kanton dat door de vrederechter van een naburig kanton wordt bediend zouden die grondwettelijke waarborg niet genieten indien de uitvoerende macht die magistraat zonder zijn toestemming van de bediening van hun kanton kon ontlasten, en dat kanton door een andere vrederechter kon doen bedienen.*

De beoordeling van de uitvoerende macht is, bij toepassing der wet van 20 Juli 1926 (verlengd bij de wet van 18.8.1928), beperkt tot de keuze die zij kon doen onder de vrederechters die in functie zijn in een aangrenzend kanton of in een kanton van hetzelfde arrondissement.

2. *Worden wegens machtoverschrijding vernietigd, daar zij de bepalingen van artikel 100 der Grondwet hebben miskend, de besluiten waarbij een vrederechter, regelmatig aangesteld ter bediening van een naburig kanton, van deze bediening zonder zijn toe-*

stemming wordt ontlast en waarbij een ander vrederechter met deze bediening wordt belast.

Higny t/ Belgische Staat (Minister van Justitie).

Gezien het verzoekschrift d.d. 8 Augustus 1949, waarbij Higny Henri, vrederechter van het kanton Eupen, de nietigverklaring aanvraagt van:

1° het besluit van de Regent van 15 Mei 1949 dat hem ontlast van de bediening van het kanton Aubel;

2° het besluit van de Regent van dezelfde datum dat de vrederechter van het kanton Limburg belast met de bediening van het kanton Aubel;

Overwegende dat de verzoeker bij besluit van de Regent van 18 October 1947 tot vrederechter van het kanton Eupen is benoemd; dat een besluit van de Regent van 18 November 1947 hem met de bediening van het kanton Aubel heeft belast; dat hij beweert dat de besluiten van 15 Mei 1949 waarvan hij de nietigverklaring aanvraagt, zijn genomen met overtreding van de artikelen 100, 102 en 103 van de Grondwet;

Overwegende dat de tegenpartij betoogt dat het aan de rechterlijke ambten verbonden karakter van onafzetbaarheid uit de benoeming volgt, en dat niets toelaat die onafzetbaarheid van toepassing te verklaren op de ambten waarvoor geen benoeming, maar enkel aanstelling of delegatie is vereist; dat de Koning, volgens artikel 1 van de wet van 18 Juni 1869, zoals het is gewijzigd bij koninklijk besluit n° 209 van 14 November 1935, indien de behoeften van de dienst het mogelijk maken, een vrederechter kan belasten met het bedienen van een aangrenzend kanton of van een kanton van hetzelfde rechterlijk arrondissement; dat de tegenpartij hieruit afleidt dat, indien de uitvoerende macht er toe gebracht wordt voor de behoeften van de dienst een kanton te doen bedienen door een vrederechter in functie in een naburig kanton, zij er ook toe kan gebracht worden die rechter van die bediening te ontiasten; dat het aan de Koning overgelaten beoordelingsrecht zowel in het ene als in het andere geval moet kunnen uitgeoefend worden;

Overwegende dat uit de wet van 20 Juli 1926 tot schorsing van sommige benoemingen tot rechter, van welke wet de geldigheidsduur bij de wet van 18 Augustus 1928 is verlengd, blijkt dat voor het kanton Aubel de uitvoerende macht slechts een vrederechter kan benoemen die in een aangrenzend kanton of in een kanton van hetzelfde rechterlijk arrondissement in functie is; dat haar beoordelingsrecht beperkt is tot de keuze welke zij onder die magistraten kan doen;

Overwegende dat de onafzetbaarheid van de rechters een grondwettelijke waarborg is die tegelijk aan de rechter en aan de rechtsonderhorigen is gegeven; dat de rechtsonderhorigen van een kanton dat door de vrederechter van een naburig kanton wordt bediend, die grondwettelijke waarborg niet zouden genieten indien de uitvoerende macht die magistraat zonder zijn toestemming van de bediening van hun kanton ontlasten en dat kanton door een andere vrederechter kon doen bedienen; dat, aangezien verzoeker regelmatig werd gelast het kanton Aubel te bedienen, de betwiste besluiten de bepalingen van artikel 100 der Grondwet hebben miskend en met machtsoverschrijding zijn genomen;

BESLUIT :

Artikel 1. — Het besluit van de Regent van 15 Mei

1949 waarbij de H. Higny wordt ontlast van de bediening van het kanton Aubel en het besluit van de Regent van dezelfde datum waarbij de vrederechter van het kanton Limburg met die bediening wordt belast, worden vernietigd.

Artikel 2. — Een uittreksel van dit arrest zal in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt.

Artikel 3. — De kosten, bepaald op 300 frank, zijn ten laste van de Staat.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer — 29 November 1950.

Voorzitter : M. De Potter.

Raadsheren : M.M. J. Rutsaert en Hallemans.

Advocaat-Generaal : M. van den Eynde de Rivieren.

Advocaten : Mrs. J. Vercaemmen, Van Hecke en Beekman.

Executoriaal beslag op onroerend goed. — Uitdrukkelijke vermelding van de grieven in de akte van hoger beroep op straf van nietigheid vereist.

Krachtens art. 71 van de wet van 15 Augustus 1854, gewijzigd door art. 34 van het K.B. nr 300 van 30 Maart 1936, moet de akte van hoger beroep op straffe van nietigheid uitdrukkelijk de grieven vermelden; het is niet voldoende te verwijzen naar de voor de eerste rechter opgeworpen of later in de loop van het geding aan te voeren middelen.

Moriau-Raemaekers t/ Algemene Spaar- en Lijfrentekas en Belgische Staat.

Gezien de akte van hoger beroep van 25 Augustus 1950 tegen een vonnis van 8 Augustus 1950, dat een onroerend beslag geldig verklaart en een datum vaststelt voor de verkoop van de inbeslaggenomen goederen;

Overwegende dat de akte van hoger beroep enkel steunt op het ongelijk en de grieven door het vonnis opgelegd of alle latere aan te voeren gronden;

Overwegende dat luidens artikel 71 van de Wet van 15 Augustus 1854, gewijzigd door artikel 34 van het Koninklijk Besluit Nr 300 van 30 Maart 1936, de akte van hoger beroep op straffe van nietigheid de grieven moet vermelden waarop het hoger beroep steunt; dat beroepers weliswaar aanvoeren, dat deze grieven op de middelen neerkomen die in de besluiten van eerste aanleg voorkomen, doch dat de grieven uitdrukkelijk in de akte van beroep dienden vermeld te worden; dat het ten opzichte van hogervermeld artikel 71 niet volstaat te verwijzen naar de voor de eerste rechter opgeworpen of later in het debat aan te voeren middelen; dat deze wetsbepaling tot doel heeft de rechtspleging te bespoedigen en de pogingen te verijdelen van schuldenaars te kwader trouw om de vordering van hun schuldeisers tegen te werken of te vertragen (zie Marcotty, Traité Théor. et prat. de l'Expropriation forcée Bd. II, blz. 347; Luik, 26 Mei 1932, Pas. 1932, II, 188);

Overwegende dat er aanleiding toe bestaat om overeenkomstig artikel 32 der Wet van 15 Augustus 1854, gewijzigd door artikel 34 van Koninklijk Besluit Nr 300 van 30 Maart 1936, een nieuwe datum voor de verkoop van bedoelde goederen vast te stellen;

Overwegende dat ingevolge de niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep er geen reden noch mogelijkheid bestaat voor het Hof om de zaak ten gronde te onderzoeken, meer bepaaldelijk om na te gaan of de beroepene, Belgische Staat, een geldige of definitieve titel bezit; dat om dezelfde reden geen akte aan deze beroepene dient verleend te worden van het door hem aangehaald feit ten gronde met betrekking tot de ter zake ingeroepen waarschuwingen-roluittreksels;

Om deze redenen,

Het Hof :

Gezien artikel 24 der Wet van 15 Juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan;

Gehoord de Heer Advocaat-generaal van den Eynde de Rivieren in zijn eensluidend advies ter openbare zitting gegeven;

Verklaart de akte van hoger beroep nietig en het ingestelde hoger beroep dienvolgens niet ontvankelijk, zodat het vonnis a quo zijn volledige uitwerking zal hebben, uitgenomen wat de voor de verkoop vastgestelde datum betreft. Stelt als datum vast voor de door de eerste rechter bevolen verkoop van het goed gelegen te Brasschaat en dit gelegen te Brecht de Donderdag 21 December 1950;

Zegt dat de kosten van het hoger beroep en de kosten van nieuwe plakbrieven en inlassingen door de koper zullen gedragen worden overeenkomstig de bepalingen en voorwaarden van het lastenkohier, en dat, in geval de verkoop niet mocht plaats hebben, de kosten ten laste van beroepers zullen zijn.

NOOT : Verg. ook Van Bauwel, Handboek voor het Burgerlijk Procesrecht, deel V, blz. 223.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 11 December 1950.

Voorzitter : M. Thienpont.

Raadsheren : MM. Van Wetter en Belpaire.

Advocaat-Generaal : M. Matthys.

Echtscheiding. — Verzoening. — Hervatting van samenleving. — Bewijs van vergiffenis vereist. — Poging tot verzoening is geen verzoening.

Voor het aannemen van verzoening moet bewezen zijn dat de beledigde echtgenote de bedoeling gehad heeft om ter gelegenheid van of gedurende de hervatting van de samenleving vergiffenis aan haar man te schenken.

Verzoening is niet aanwezig, indien de hervatting van de samenleving, die gevolgd is op de bedenkingen van de Voorzitter van de rechtbank, in werkelijkheid niet een voltrokken verzoening, doch slechts een poging tot verzoening is geweest.

De Cock t/ Van Doorne.

Herzien het arrest, door deze kamer op 26 Mei 1949 bij verstek gewezen tegen de oorspronkelijke geïntimeerde;

Overwegende dat het verzet er tegen tijdig werd gedaan en hetzelfde regelmatig is naar de vorm;

Overwegende dat, zo weliswaar de door dit arrest aangenomen grieven tot rechtvaardiging van de door verweerster in verzet ingestelde eis tot echtscheiding, later omgezet in eis tot scheiding van tafel en bed, dagtekenen van vóór 27 November 1943, de door

opposant ingeroepen verzoening, welke te dien tijde zou tot stand zijn gekomen na het instellen van een voorgaande eis tot echtscheiding, niet is bewezen;

dat door opposant geen omstandigheden worden aangehaald, waaruit zou blijken dat zijn echtgenote de bedoeling zou hebben gehad hem ter gelegenheid van of gedurende de hervatting van het gemeenschappelijk leven, vergiffenis te schenken voor de vroeger ondergane mishandelingen of beledigingen;

dat de in het inleidend verzoekschrift zogenaamde « verzoening » is ontstaan ingevolge de bedenkingen, die door de voorzitter van de rechtbank aan de echtgenoten tijdens hun verschijning voor die magistraat werden voorgehouden, hetgeen reeds moet doen vermoeden dat de hervatting van de samenleving, die daaruit is gevolgd, in werkelijkheid niet een voltrokken verzoening, doch slechts een poging tot verzoening is geweest;

dat derhalve, niettegenstaande de verkeerde qualificatie die zij aan die poging heeft gegeven, de oorspronkelijke eiseres nog steeds vermag gebruik te maken van de oude rechtsgronden tot staving van een eis, welke het niet eens nodig was te hernieuwen;

Overwegende dat opposant weliswaar 68 jaar oud is, maar dat hij niet beweert fysisch niet meer in staat te zijn zijn beroep van kleermaker uit te oefenen, al weze het ook in minder gunstige technische en financiële voorwaarden;

dat, met inachtneming van de inkomsten van zijn echtgenote, het bij voormeld arrest bepaald bedrag van de uitkering tot onderhoud volkomen gerechtvaardigd is;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935;

Gehoord in openbare terechtzitting het eensluidend advies van substituut procureur-generaal Matthijs,

Ontvangt het verzet, doch verklaart het ongegrond; verstaat dienvolgens dat het arrest van 16 Mei 1949 zijn volle uitwerking zal hebben en veroordeelt de opposant tot de kosten.

NOOT : Zie : de Page, Traité élémentaire I, n° 897 e.v.; Piérard, Divorce et Séparation de Corps, II, n° 480 en 482; Asser-Scholten, Familierecht, 8° druk, blz. 272-273.

BUREEL VAN GERECHTELIJKE BIJSTAND VAN HET HOF VAN BEROEP TE GENT

28 November 1947.

Voorzitter : M. van Wetter.

Advocaat-Generaal : M. Vanhoudt.

Echtscheiding bij onderlinge toestemming. — Mogelijkheid van toelating om kosteloos te procederen.

Onjuist is de mening, dat de toelating om kosteloos te procederen alleen zou kunnen worden verleend met het oog op een eigenlijk geding.

Krachts art. 2, 2° van de wet van 29 Juni 1929 kan immers bijstand worden verleend buiten elk eigenlijk rechtsgeschil, voor handelingen van vrijwillige rechtspraak, voor handelingen, die er noodzakelijk aan voorafgaan, alsmede voor handelingen, die het optreden van een pleitbezorger, deurwaarder of notaris met zich brengen.

De handelingen, waarbij notarissen in zake echtscheiding bij onderlinge toestemming moeten optreden, gaan noodzakelijk aan de vrijwillige rechtspraak vooraf. Het bureel behoort de notarissen aan te wijzen. (artikelen 28 en 29 der wet van 29 Juni 1929).

Clauw-Konsdorff.

Gezien het verzoekschrift, bij het bureel van gerechtelijke bijstand der rechtbank van eerste aanleg te Gent ingediend door de echtgenoten Edmond Clauw, werkmán, en Anna Konsdorff, fabriekwerkster, wonende te Gent, Veermanstraat, n° 44, en strekkende tot het bekomen, met het oog op de echtscheiding door onderlinge toestemming, van het voordeel voorzien bij de wet van 29 Juni 1929 betreffende de gerechtelijke bijstand en de toelating om kosteloos te procederen;

Gezien de beslissing van voormeld bureel dd. 19 Juni 1947, waarbij de bijstand werd geweigerd;

Overwegende dat de heer Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent tijdig en op geldige wijze in hoger beroep is gekomen tegen deze beslissing;

Overwegende dat partijen regelmatig gehoord werden en volharden in hun voornemen om tot echtscheiding over te gaan;

Overwegende dat hun onvermogen bewezen is door de voorgebrachte getuigschriften, waarvan dit betreffende de verzoeker, behoorlijk opgemaakt, eerst op 24 November 1947 werd neergelgd;

Gezien het huwelijksboekje van verzoekers;

Overwegende dat de voorschriften van de artikelen 279 en 280 van het Burgerlijk Wetboek nageleefd werden;

Overwegende dat het bureel zijne weigering ten onrechte steunde op het feit, dat het hier geen eigenlijk geding geldt;

dat immers, naar luid van artikel 2, 2° van de wet van 29 Juni 1929, bijstand kan worden verleend, buiten elk eigenlijk rechtsgeschil, voor handelingen behorende tot de vrijwillige rechtspraak, voor handelingen die aan deze noodzakelijk voorafgaan, alsmede voor handelingen waarbij een notaris moet optreden;

Overwegende dat de handelingen, waarbij de notarissen moeten optreden, in zake echtscheiding door onderlinge toestemming, noodzakelijk aan de vrijwillige rechtspraak voorafgaan,

Dat het bureel de notarissen behoort aan te wijzen (artikelen 28 en 29 der wet van 29 Juni 1929);

Om deze redenen :

Het bureel, gelet op art. 24 der wet van 15 Juni 1935, gehoord het eensluidend advies van de heer Substituut Procureur-generaal Delahaye, ontvangt het hoger beroep, verklaart het gegrond, doet te niet de bestreden beslissing en, opnieuw wijzende, verleent aan de verzoekers het voordeel van de gerechtelijke bijstand met het oog op de echtscheiding door onderlinge toestemming, wijst de notarissen J. Fobe en D. Martens, residerende te Gent, aan, die kosteloos hun ambt zullen verlenen, verstaat dat de kosten van de aanleg ten laste zijn van de Staat.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

1e Kamer. — 28 December 1950.

Alleenzetelend rechter : M. Rubbrecht.
O. M. : M. Terlinden.

Onderhoud van bijzit. — Betekenis van de begrippen « onderhouden » en « echtelijk huis » in artikel 389 W.v.S.

Waar de wet in art. 389 W. v. S. onderhoud van bijzit strafbaar stelt, vereist zij geenszins, dat de schuldige echtgenoot geheel of ten dele in de stoffelijke behoeften zijner bijzit moet voorzien of haar geschenken geven; de wet bedoelt alleen, dat er een voortdurende overspelige verhouding tussen de echtgenoot en zijn bijzit moet bestaan, ter onderscheiding van het overspel van de gehuwde vrouw te wier aanzien de strafbaarheid reeds bij een alleenstaand feit van overspel bestaat.

Het echtelijk huis in de zin van art. 389 W. v. S. is niet alleen het huis, waar de echtgenoten in de zin van het B. W. hun wettelijke woonplaats hebben gevestigd, doch ieder huis, waar de vrouw haar man mag volgen, welk recht haar toekomt ten opzichte van het huis, waar de man één- of tweemaal per week pleegt te overnachten, en welk recht niet vervalt door het feit, dat haar eventueel de toegang kan worden ontzegd, daar dit feitelijk beletsel slechts de uitoefening, doch niet het bestaan van haar recht verhindert.

O. M. t/ Derynck.

Overwegende dat verdachte volgens de gegevens van het gerechtelijk onderzoek sedert meer dan een maand voor de huiszoeking van 2 Augustus 1950, één of tweemaal per week ging overnachten met Dujardeyn Julianne, in de woning welke deze laatste in medeëigendom met haar zuster te Drieslinter bezit;

Overwegende dat verdachte de niet-toepasselijkheid van art. 389 W. v. S. inroept, omdat hij op generlei manier in de onderhoudskosten van zijn vriendin voorziet, noch haar geschenken geeft of voordelen bezorgt;

Overwegende dat, waar de wet onderhoud van bijzit strafbaar stelt, zij geenszins bedoelt, dat de schuldige echtgenoot geheel of ten dele in de stoffelijke behoeften van zijn bijzit moet voorzien of haar geschenken geven, doch alleen dat er een voortdurende overspelige verhouding met de bijzit moet bestaan, ter onderscheiding van het overspel van de gehuwde vrouw, ten aanzien van wie de strafbaarheid reeds bij een alleenstaand feit van echtbreuk bestaat; dat er alleszins aan de eis der wet is voldaan wanneer een verdachte, zoals ter zake, sedert verscheidene weken af en toe geslachtsverkeer met dezelfde vrouw heeft gehad;

Overwegende dat verdachte verder aanvoert de hem aangewezen feiten niet in het echtelijk huis in de zin van art. 389 W. v. S. te hebben gepleegd, daar het betwist huis in medeëigendom aan zijn vriendin en haar zuster behoort en zijn vrouw er geen toegang heeft; dat hij overigens steeds met zijn vrouw aan de Kliniekstraat n° 7, te Tienen, is gedomiciileerd en er ook meestal de nacht doorbrengt, ofschoon hij overdag in de woning van de schoonvader zijner dochter verblijft;

Overwegende dat het echtelijk huis niet alleen de plaats is waar de echtgenoten hun wettelijke woon-

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

plaats hebben gevestigd in de zin van het B. W., maar iedere plaats waar de echtgenote haar man mag volgen; dat dit recht aan de echtgenote toekomt ten opzichte van het huis, waar de man één- of tweemaal per week pleegt te gaan vernachten en niet vervalt door het feit, dat haar eventueel de toegang zou worden ontzegd, indien zij zich aldaar moest aanmelden, welk feitelijk beletsel alleen de uitoefening en niet het bestaan van haar recht verhindert;

Overwegende derhalve, dat het feit der telastlegging bewezen is;

.....

NOOT : Zie : L. Vergauwen : De echtelijke woning en het misdrijf van onderhoud van bijzit, in Annalen voor Rechtsgeleerdheid en Staatswetenschappen, dl. IX (1949), blz. 253-262; J. Desart, La notion de la maison conjugale dans le délit d'entretien de concubine, in Revue de droit pénal et de criminologie dl. XVI (1936), blz. 1199-1206. Zie ook : Brussel, 21 Januari 1936, R.W. 1935/36, 1069; Hof van Verbr. 7 December 1936, Rev. dr. pén., 1937, 104; Brussel, 21 December 1938, ibid., 1939, 289; Hof van Verbr. 8 October 1945, Pas. 1945, I, 237; Hof van Verbr., 31 Maart 1947, R.W. 1946-47, 1131; Hof Gent, 3 Maart 1948, R. W. 1947/1948, 892; Rb. Turnhout, 26 November 1949, R.W. 1949/1950, 1707.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE DENDERMONDE

2e Kamer. — 28 Juni 1950.

Voorzitter : M. Goris.

Rechters : M.M. Maffei en van Caillie.

O. M. : M. Sobrie.

Advocaten : Mrs Meert en Buyck.

Verkeer. — De bepaling van art. 57/I. Verkeersreglement moet redelijk worden geïnterpreteerd. — Snelheid in bochten ? — Geen waarschuwingsteken bij het voorbijsteken.

De bij art. 57/1° van het wegenverkeersreglement aan de weggebruiker, die rijbewegingen uitvoert, opgelegde verplichting, moet redelijk worden geïnterpreteerd; op hun recht van voorrang kunnen alleen beroep doen de weggebruikers, die kunnen ontwaard worden op het ogenblik, dat hij, op wie de bij voormelde bepaling opgelegde verplichting rust, de rijbeweging begint uit te voeren.

Bijgevolg moet de weggebruiker, die uit een onoverzichtelijke bocht komt, zijn snelheid derwijze regelen, dat hij voor een hindernis kan stoppen.

Het wegenverkeersreglement regelt niet de snelheid in de bochten; art. 33 legt geen verplichting op om bij het voorbijsteken een waarschuwingsteken te geven.

O. M. en Hendrickx-Hoskens, b.p. t/ Lehouck en Rys.

.....

Overwegende dat uit de behandeling der zaak is gebleken dat het door Hoskens bestuurde voertuig, hetwelk de onoverzichtelijke bocht doorreed met een

snelheid van minstens 50 Km., in botsing is gekomen met het door Lehouck bestuurde voertuig, op het ogenblik dat deze, na te hebben uitgekeken of de baan vrij was en teken te hebben gegeven, naar links afdraaide om op een particulierien eigendom te rijden;

Overwegende dat dient te worden aangenomen dat Lehouck alle voorzorgsmaatregelen heeft genomen vooraleer deze beweging uit te voeren en o.m., zijn verkeerslicht : signaal heeft doen werken, zoals blijkt uit de getuigenissen van Kathoir en Van Acker, welke ter zitting van de eerste Rechter bevestigd werden; dat deze verklaringen niet ontzenuwd worden door de verklaringen van verdachte Hoskens en de in haar voertuig gezeten getuige Clement, waar deze beweren dat zij de lichtsignalen niet zouden gezien hebben; dat inderdaad, gezien de snelheid met dewelke Hoskens de onoverzichtelijke bocht is komen doorgereden, deze personen zo plots voor het voertuig van Lehouck gebracht werden, dat het hun niet mogelijk was hunne aandacht op die lichten te vestigen;

Overwegende dat verder uit de eigen verklaringen van Hoskens blijkt, dat zij de bocht is doorgereden met een snelheid van op zijn minst 50 Km.;

Overwegende dat de prioriteit, luidens art. 57/1/C Wegcode verschuldigd door de weggebruikers, die rijbewegingen uitvoeren, redelijk moet geïnterpreteerd worden en alleen kan opgeëist worden door de weggebruikers die kunnen ontwaard worden op het ogenblik dat de debiteur der prioriteit de rijbewegingen begint uit te voeren; dat, gevolglijk, de weggebruiker die uit een onoverzichtelijke bocht komt, zijn snelheid derwijze moet regelen om te kunnen stoppen voor een hindernis; hetzij weggebruiker die rijbewegingen uitvoert, hetzij voetganger, die de openbare weg oversteeft na zich te hebben vergewist in hun gezichtsveld of geen weggebruikers in aantocht waren;

Overwegende dat gevolglijk het ten laste van verdachte Lehouck gelegde feit niet is bewezen en het feit, bij rechtstreekse dagvaarding ten laste van Hoskens gelegd in de volgende woorden « niet tijdig kon stoppen voor een hindernis », wel bewezen is; dat dit feit dient te worden gekwalificeerd als volgt « weggebruiker zijnde en een autovoertuig sturende, haar snelheid niet voortdurend meester te zijn gebleven en deze niet derwijze geregeld te hebben, dat zij voor zich een voldoende ruimte behield om voor een hindernis haar voertuig tot stilstand te kunnen brengen »;

Overwegende dat de overige feiten der rechtstreekse dagvaarding niet bewezen zijn, aangezien enerzijds de Wegcode de snelheid in de bochten niet reglementeert en, anderzijds, art. 33 Wegcode geen verplichting oplegt, om bij het voorbijsteken een verwittigingsteken te geven;

Dat uit voorgaande volgt dat Lehouck dient te worden vrijgesproken en Rys voor niets burgerlijk verantwoordelijk kan worden verklaard; alsmede dat deze Rechtbank niet bevoegd is om kennis te nemen van de vordering der B.P. Hendrickx-Hoskens;

Overwegende dat de door de burgerlijke partij Rys geleden schade in billijkheid mag begroot worden op de som van 880 fr., welk bedrag ten andere niet betwist is;

Dat gedaagde Hendrickx niet burgerlijk verantwoordelijk dient te worden verklaard voor Hoskens, daar deze niet valt onder de personen aangeduid als zijnde in zijn dienst; (enz.).

.....

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

2e Kamer. — 14 October 1950.

Alleenzetelend rechter : M. Bernaerts.

Referendaris : M. Van der Gucht.

Advocaten : Mrs Ronse, De Smedt en Smits.

1. Internationaal privaatrecht. — Toepasselijkheid van Belgisch recht. — Optredend als rechtspersonen van privaatrechtelijke aard zijn vreemde staten aan de Belgische rechtsmacht, maar niet aan de Belgische executiemaatregelen onderworpen.
2. Vennootschappen. — Niet toepasselijkheid van art. 189 wetten op de handelsvennootschappen. — Hoofdelijkheid.
3. Betaling. — Schuld in vreemde munt. — Wisselkoers.
4. Wederkerige overeenkomst. — *Exceptio non adimpleti contractus*.

1. Het Belgisch recht is van toepassing op een privaatrechtelijke overeenkomst tussen België en een vreemde staat in België aangegaan en in België uitgevoerd.

Een overeenkomst, aangegaan met geen persoonlijk bezittend «comité», afhangend van het Deense ministerie van Landbouw, moet geacht worden met de Deense Staat te zijn aangegaan.

Vreemde staten zijn, evenals andere vreemdelingen, aan de rechtsmacht van de Belgische rechter onderworpen, voor zover zij enkel optreden als rechtspersonen van privaatrechtelijke aard, d.w.z. uitsluitend beheersdaden (*actes de gestion*) en geen overheidsdaden (*actes d'autorité*) verrichten. De soevereiniteit van de vreemde staat komt immers niet in het gedrang, wanneer het uitsluitend gaat om een burgerlijk privaatrecht. Doch de Belgische rechter vermag niet dwang- of executiemaatregelen te bevelen tegen een vreemde staat, ook niet ter zake van loutere beheersdaden.

2. De rechter is vrij om uit de omstandigheden het bestaan en de aard van een vereniging of vennootschap af te leiden. Artikel 189 van de wetten op de handelsvennootschappen is niet van toepassing op de «tijdelijke vereniging», daar deze geen rechtspersoonlijkheid bezit.

De vennoten ener tijdelijke vereniging moeten rechtstreeks en persoonlijk worden gedagvaard (artikel 192 wetten op de handelsvennootschappen).

De schuldenaars van een handelsverbintenis zijn hoofdelijk verbonden.

3. De betaling in Belgische franken van een in vreemde munt luidende schuld moet geschieden naar de wisselkoers op de dag van de feitelijke betaling.
4. De overeenkomst, waarbij de ene partij zich o.a. verplicht tot de afkorting harer achterstallige schuld in bepaalde termijnen en de andere zich verbindt tot bepaalde successievelijke leveringen, is een wederkerige overeenkomst, zodat, indien de ene partij de overeengekomen betalingstermijnen niet voldoet, haar wederpartij een beroep kan doen op de «*exceptio non adimpleti contractus*» om harerzijds de leveringen te staken.

Deense Staat t/ Weerts en
Weerts t/ Deense Staat.

Overwegende dat de vordering steunt op de overeenkomst van 19 Juli 1948; dat deze overeenkomst ondertekend werd te Brussel, zoals blijkt uit de ver-

klaringen van verschillende partijen ter zitting; dat de vermelding op het einde der overeenkomst «Kopenhagen, den 19 Juli 1948» alleen bewijst dat de overeenkomst neergeschreven werd te Kopenhagen; dat in ieder geval de besprekingen te Brussel werden gevoerd, zoals de overeenkomst het zelf vermeldt en verweerders deze te Brussel ondertekenden; dat de overeenkomst aldus te Brussel werd gesloten;

Dat de overeenkomst in België werd uitgevoerd door levering van de paarden;

Dat zodoende de Belgische wet dient te worden toegepast;

Overwegende dat van deze regel niet dient te worden afgeweken, omdat een der partijen een vreemde Staat is; dat het litigieuze contract zowel naar het voorwerp als naar de vorm waarin het werd bedongen een overeenkomst van privaatrechtelijke aard is, in alles gelijkend op een overeenkomst tussen particulieren (H. Batiffol : «*Les conflits de lois en matière de contrats*», 1938, n° 20, Cass. Fr. civ., 31 mai 1932, D. P. 1933, I, 169);

Overwegende dat De Valck beweert niet met de Deense Staat een overeenkomst te hebben gesloten, doch met een Comité genaamd «Landbrugministeriets Hesteeksportudvalg», en dat de eis van de Deense Staat aldus niet ontvankelijk is;

Overwegende dat uit de briefwisseling, uit de bewoordingen zelf van de litigieuze overeenkomst en uit de door het Deens gezantschap te Brussel gegeven verklaringen blijkt, dat voornoemd Comité geen rechtspersoonlijkheid bezit en rechtstreeks afhangt van het Deense Ministerie van Landbouw; dat de benaming zelf «Comité van het Deens Ministerie van Landbouw voor de uitvoer van paarden» deze zienswijze bevestigt;

Dat de vordering van de Deense Staat aldus ontvankelijk is;

Overwegende dat De Valck beweert dat hij niet hoofdelijk met Weerts kan gehouden zijn tot betaling van de gevorderde sommen en dat, voor het geval de rechtbank mocht aannemen dat verweerders vennoten zijn, zoals aanlegger beweert, beide verweerders aanvoeren dat de eis niet ontvankelijk is op grond van artikel 189 der wetten op de vennootschappen en de Deense Staat eerst de beweerde vennootschap diende te dagvaarden;

Overwegende dat Weerts en De Valck beiden de overeenkomst van 19 Juli 1948 ondertekenden; dat beiden veehandelaars zijn en woonachtig te Humbeek; dat vaststaat dat zowel de ene als de andere verweerder betalingen hebben gedaan aan de Deense Staat in afkorting op de verschillende sommen; dat die betalingen zonder voorbehoud gebeurden; dat De Valck in zijn schrijven van 21.9.1948 in naam van beide verweerders spreekt en nooit beweerd heeft enkel voor rekening van Weerts op te treden; dat opmerkelijk is dat tijdens het geding beide verweerders geen de minste inlichtingen hebben verstrekt nopens de overeenkomst, noch omtrent de rechtsverhouding, die tussen hen beiden bestaat; maar dat zij ook geen enkele beweegreden kunnen naar voren brengen, waaruit zou blijken dat tussen hen geen tijdelijke vereniging bestaat, zoals hieronder nader is omschreven; dat het enige wat tijdens de debatten werd medegedeeld is, dat Weerts invoervergunningen had en deze gebruikt heeft tot uitvoering van bedoelde aankoop van paarden;

Overwegende dat de rechtbank vrij is uit de omstandigheden het bestaan en de natuur van een vereniging of vennootschap vast te stellen (Rép. Prat. Dr. Belge, V° Associations momentanéés, n°s 3813

en 3819); dat in casu uit wat voorafgaat en voornamelijk uit het beroep van verweerders en de aard van de overeenkomst blijkt dat zij samen een vereniging in deelneming vormden;

Dat het dienaangaande zonder belang is dat in de overeenkomst zelve de hoedanigheid van het optreden van De Valck niet is bepaald;

Dat de Deense Staat niet kan verplicht worden de andere ondertekenaars van de overeenkomst in het geding te roepen;

Overwegende dat artikel 189 van de wetten op de vennootschappen niet van toepassing is, daar de tijdelijke vereniging geen rechtspersoonlijkheid bezit (Rép. Prat. Dr. Belge, V^o, idem, n°s 3814, 3840, 3871); dat ten opzichte van de Deense Staat deze vennootschap niet bestaat (Rép. Prat., 3844);

Dat de vennoten van een tijdelijke vereniging rechtstreeks en persoonlijk dienen gedagvaard te worden (artikel 192 al. 1 van de wetten op de vennootschappen (Novelles V^o Association momentanée, n° 863; Namur, n° 1283) Guillery III, n° 1238 et s.);

Overwegende dat de hoofdelijkheid van de verbintenis van verweerders vaststaat, daar zij samen een commerciële verbintenis aangingen (Rép. Prat. Dr. Belge, V^o idem, n°s 4070, 4074, Rapport Pirmez; Guillery Comm. leg. II, n° 73, note; Guillery, T. III, 1241; Brux., 7 juin 1933, J. T. 1933-1944);

Overwegende dat De Valck verder een onderscheid wil maken en zien behouden tussen de verrichtingen, die plaats vonden vóór de overeenkomst van 19 Juli 1948 en de commerciële verrichtingen, die daarop volgden;

Dat zelfs indien niets bewijst dat De Valck aan de aankopen van paarden heeft meegedaan vóór 19 Juli 1948, hij voor het ganse gevorderde bedrag gehouden blijft;

dat de overeenkomst van 19 Juli 1948 inderdaad terugslaat op de vroegere verrichtingen in die zin dat de ondertekenaars zich verbonden hebben het overblijvende saldo te betalen en wekelijkse afkortingen van 10.000 Deense kronen hebben verzekerd; dat deze verbintenis het bijzonderste deel is van de overeenkomst en de enige die zonder de minste uitzondering diende te worden uitgevoerd;

Dat het trouwens om de achterstallige betalingen te verzekeren is, dat de Deense Staat een afgevaardigde naar Brussel stuurde ten einde een akkoord te treffen en dat, rekening houdende met de strekking van die overeenkomst, het niet mogelijk is aan te nemen dat de Deense Staat een dergelijk akkoord zou hebben aanvaard, indien niet ook De Valck zich had verbonden;

Overwegende dat Weerts niet betwist dit achterstallig bedrag verschuldigd te zijn, doch dat hij het bedrag brengt op 61.760,45 Deense kronen, terwijl eiser het bepaalt op 64.319,25 Deense kronen;

Dat het verschil voortspruit uit het feit dat partijen een verschillende wisselkoers berekenden voor de betaling van de som van 700.000 Belgische franken; dat de wisselkoers die moet zijn van de dag der feitelijke betaling, hetzij 24 Juli 1948, dit is 9,16 frank;

Wat betreft de tegeneis :

Overwegende dat beide eisers in tegeneis ingeschreven zijn op het handelsregister;

Overwegende dat verweerder bij tegeneis vorderen de Deense Staat te horen veroordelen tot het betalen van 742.000 frank bij wijze van schadevergoeding wegens niet uitvoeren of onvolledig uitvoeren van zijn verbintenis om 100 paarden per week te leveren;

Overwegende dat, zo de vroegere rechtspraak de volledige immuniteit van de vreemde staten huldigde, de tegenwoordige rechtspraak en een deel der rechtsleer een onderscheid maken tussen de overheidsdaden en de daden van beheer (De Visscher, Rev. Droit Intern., n° 49, blz. 149 en vlg. en 300 en vlg.);

Overwegende dat de vreemde Staten, voor zover zij enkel optreden als rechtspersonen van privaatrechtelijke aard aan de rechtsmacht van de Belgische rechtbanken onderworpen zijn zoals andere vreemdelingen; dat de souvereiniteit van de vreemde Staat niet is aangeraakt, wanneer het uitsluitend gaat om een burgerlijk privaatrecht (Cass., 11 Juni 1903, Clunet 1904, 417; Wigny : nota onder arrest Brussel, 17 Jan. 1938, Rev. critique de Droit International, blz. 321 en vlg.; Brussel, 24 Juni 1920, Pas. 1920, II, 122; 28 Juni 1890, Clunet 1891, blz. 1012, en zie rechtspraak geciteerd door Poulet : Dr. Int. Privé, blz. 188 noot); dat die zelfde rechtspraak nochtans de mogelijkheid verwerpt voor een Belgische Rechtbank om dwang- of uitvoeringsmaatregelen te bevelen tegen een vreemde Staat, zelfs voor eenvoudige daden van beheer (Cass., ibid., Wigny : ibid, et Poulet, n° 181);

Overwegende dat bij het onderzoek van de litigieuze overeenkomst blijkt dat de wedereis van verweerders niet gegrond is;

Dat ongetwijfeld de overeenkomst een wederkerige (synallagmatische) overeenkomst is, waarbij elk der partijen verbintenissen op zich neemt; dat de woorden « dat terzelfder tijd », die de vierde alinea inleiden, dit doen uitkomen, dat, zoals reeds werd gezegd, het voornaamste uit die overeenkomst is de verplichting van verweerders om het achterstallig bedrag bij wekelijkse stortingen van 10.000 Deense kronen in te halen; dat dit de oorzaak zelf is van de overeenkomst en de reden waarom de Deense Staat een afgevaardigde naar Brussel stuurde, nieuwe zekerheden en medecontractanten wenste; dat de bewoorden zelf « Auf alle Fälle » dit bevestigen, alsook het feit dat deze verplichting herhaald wordt in de 4e en ook in de 3e alinea van de overeenkomst, waar nochtans sprake is van de verplichtingen van de Deense Staat;

Dat niet betwist wordt, dat gedurende de eerste der acht weken eiser 100 paarden leverde, doch dat het debet van verweerder aangroeide in plaats van te verminderen met 10.000 Deense kronen, wat in ieder geval moest gebeuren;

Dat eiser gerechtigd was de « exceptie non adimpleti contractus » te doen gelden, en dat hem geen verwijt kan gemaakt worden, omdat hij geen 100 paarden per week heeft geleverd (De Page, II, n° 859 en vlg.);

Dat verweerders niet bewijzen ooit te hebben geprotesteerd en dat het protest van De Valck van 21 September 1950 (brief van die datum) geschiedt, wanneer de acht weken reeds verstreken zijn en het achterstallig bedrag niet volgens de overeenkomst was ingehaald;

Dat moet worden opgemerkt, dat De Valck schrijft : 700.000 frank werden betaald voor saldo van rekening, wat volkomen in strijd is met de overeenkomst;

.....

NOOT : Alle verwijzingen in bovenstaand vonnis naar de Répertoire pratique du droit belge zijn onjuist; in de plaats daarvan moet gelezen worden : Les Nouvelles, tome III (droit commercial).

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

3e Kamer. — 17 Maart 1950.

Voorzitter : M. Osterrieth.

Rechters : MM. Moris en Diels.

Referendaris : M. Naulaerts.

Advocaten : Mrs. Smeesters en Holemans.

Ooneerlijke mededinging. — Merkenrecht. — Vereisten voor de geldigheid van de overdracht van een merk. — Etiket als fabrieksmerk. — Criteria bij de beoordeling of een merk is nagemaakt.

De bekendmaking van de overdracht van een merk in het blad « Les Marques Internationales » voldoet aan het bij de schikking van Madrid gestelde vereiste, nu de derden hierdoor kennis hebben gekregen en van de uitvinder en eerste deponent van het merk, en van de tegenwoordige eigenaar daarvan; dat een tussenliggende overdracht hierbij niet werd vermeld, heeft niet de nietigheid van de inschrijving en van de bekendmaking ten opzichte van derden ten gevolge.

De bekendmaking van de overdracht overeenkomstig de bij art. 9 van de Schikking van Madrid voorziene vormen maakt de nederlegging van een uittreksel van de akte van overdracht overeenkomstig art. 7, lid 3 van de wet van 1 April 1879 overbodig. Het bij art. 7, lid 1 van de wet van 1 April 1879 bepaalde verbod van overdracht van het merk zonder overdracht van de inrichting, tot onderscheiding van welke waren het merk bestemd is, mist toepassing, wanneer, zoals in casu, de opeenvolgende overdrachten in Frankrijk hebben plaats gehad overeenkomstig de Franse wet, die de overdracht van het werk toelaat zonder gelijktijdige overdracht van de handelszaak, waarmede het verbonden is. Zulke overdrachten zijn in België als geldig te beschouwen op grond van het in 1934 te Londen in het Unieverdrag van Parijs ingelaste art. 6, quater.

Zelfs in de veronderstelling, dat de bekendmaking in het blad « Les Marques Internationales » niet zou voldoen aan het bij de Schikking van Madrid gestelde vereiste, dan nog zou eiseres, die krachtens de Franse wet rechtsgeldig eigenares is geworden van het merk « MIR », op grond van art. 6 van de wet van 1 April 1879 de wettelijke bescherming in België genieten, zelfs al mocht zij in België geen handelsinrichting bezitten, omdat tussen België en Frankrijk ter zake een wederkerigheidsverdrag bestaat en eiseres haar merk ter griffie van de Rechtbank van Koophandel te Brussel heeft nedergelegd. Een etiket kan als fabrieksmerk worden erkend, mits het aan de gewone vereisten van nieuwigheid en eigenaardigheid voldoet.

Bij de beoordeling van de vraag of een merk is nagemaakt, moet rekening worden gehouden :

- a) eerder met de punten van gelijkenis tussen de twee merken dan met de punten van verschil;*
- b) met het onderscheidingsvermogen van een gewoon koper van het betrokken product;*
- c) met de mogelijkheid, niet met de verwezenlijking van de verwarring.*

N.V. Etablissements Cotellet et Foucher t/ Daemen.

Overwegende, dat eiseres — stellende dat zij eigenares is van het merk « MIR », internationaal gedeponeerd 23 Juni 1924 (nr 37074), hernieuwd 21 December 1943 (nr 116527), tevens gedeponeerd ter

griffie te Brussel 30 Juni 1948, dat zij eigenares is van een etiket, ter Brusselse griffie neergelegd 16 September 1948, merk en etiket aangewend voor de verkoop van haar ontvettingsproduct, en dat gedaagde een gelijkaardig product verkoopt onder het merk « SPIR », in flessen voorzien van een gelijkaardig etiket, zich also schuldig makend aan namaking van fabrieksmerk en oneerlijke mededinging — bij exploit van 26 September 1949 gedaagde heeft gedagvaard ten einde bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, te worden veroordeeld om haar te betalen als schadevergoeding de som van 100.000 fr. en haar te machtigen het vonnis in 5 dagbladen bekend te maken, de kosten hiervan door gedaagde verschuldigd zijnde tegen overlegging van de kwijtingen der uitgevers, alles met verwijzing van gedaagde in de gerechtelijke interesten en in de proceskosten;

Overwegende dat gedaagde de ontvankelijkheid van de eis heeft bestreden op grond van het feit dat eiseres niet eigenares is van het door haar ingeroepen merk;

Overwegende dienaangaande, dat het merk « MIR » eertijds toebehoorde aan de v.o.g.n. Plassard & Cie te Boulogne-sur-Seine en door deze 23 Juni 1924 internationaal werd gedeponeerd onder nr 37074; dat dit merk aan de N.V. La Parfumerie Plassard te Boulogne-sur-Seine werd overgedragen bij onderhandse akte van 30 April 1925, ingeschreven in het speciaal register van de fabrieksmerken bij het « Office National de la Propriété Industrielle » 30 October 1925; dat bij akte van 27 November 1930 de N.V. La Parfumerie Plassard dit merk heeft overgedragen aan de eisende vennootschap;

Dat die laatste overdracht aan het Internationaal Bureau te Bern werd bekend gemaakt, aldaar werd geregistreerd 5 Januari 1931 en in het dagblad « Les Marques Internationales » van 31 Januari 1931 gepubliceerd overeenkomstig art. 9 van het Akkoord van Madrid; dat hierbij evenwel als voormalige eigenares van het werk werd aangeduid de v.g.o.n. Plassard & Cie, zodat hieruit zou kunnen worden afgeleid, dat de overdracht rechtstreeks had plaats gegrepen tussen die vennootschap en eiseres, hoewel inmiddels een andere niet internationaal geregistreerde overdracht had plaats gehad tussen de v.o.g.n. Plassard & Cie ende N.V. La Parfumerie Plassard;

Overwegende dat gedaagde op grond hiervan heeft staande gehouden, dat eiseres zich tegenover hem op de overdracht van 27 November 1930 niet kan beroepen, vooreerst omdat de op 5 Januari 1931 internationaal geregistreerde overdracht is een niet bestaande en met de werkelijkheid in strijd zijnde overdracht, vervolgens omdat niet is gesteld, veel min bewezen, dat de twee opeenvolgende overdrachten van het merk telkens gepaard zijn gegaan met de overdracht van de handelszaak, zoals is vereist door art. 7 van de wet van 1 April 1879;

Overwegende, dat dit middel niet is gegrond; dat de bekendmaking in het dagblad « Les Marques Internationales » aan het vereiste van het Akkoord van Madrid voldoet, nu de derden hierdoor kennis hebben gekregen en van de uitvinder en eerste deponent van het merk en van de huidige eigenaar van het merk; dat — zo de tussenoverdracht van de v.o.g.n. Plassard & Cie aan de N.V. La Parfumerie Plassard hierbij niet werd vermeld, wellicht omdat een gewone vervorming van een vennootschap niet werd geacht aanleiding te geven tot een nieuwe inschrijving in het internationaal register ofwel omdat de tussenoverdrachten vaak niet worden bekend gemaakt, dit de nietigheid of de krachteloosheid van de bestaande inschrijving en bekendmaking ten opzichte van de derden niet ten gevolge moet hebben;

Overwegende, dat de bekendmaking van de overdracht overeenkomstig de bij art. 9 van het Akkoord van Madrid voorziene vormen de neerlegging van een uittreksel van de akte van overdracht overeenkomstig art. 7, al. 3 van de wet van 1 April 1879 nodeloos maakt (R. P. D. B., v° Propriété Industrielle, n° 828, Kph. Brussel, 22 Juni 1909, J. T. 990; Kph. Antwerpen, 14 April 1937, Ing. Cons. 1938, 7);

Overwegende anderzijds dat het verbod, voorzien bij art. 7, al. 1 van de wet van 1 April 1879, ten deze geen toepassing vindt, nu de opeenvolgende overdrachten uitsluitend tussen Franse vennootschappen in Frankrijk hebben plaats gehad overeenkomstig de Franse wet, die de overdracht van de handelszaak toelaat zonder overdracht van het handelshuis, en dusdanige overdrachten op grond van art. 6 quater van de Unie-conventie in België haar uitwerking niet moeten missen (Novelles, Droits Intellectuels, II, v° Marques de Fabrique, n° 441 en sqq.; R. P. D. B., loc. cit. n° 776-779; 832; 379); dat trouwens de overdracht van 27 November 1930 aan het vereiste van art. 7 voldeed, doordien zij ook tot voorwerp had « tous les procédés, formules, tours de main, etc., » relatifs à la fabrication des produits MIR », dus al de elementen van het industrieel en commercieel vermogen, die de overnemer in staat stellen een product, dat gelijk staat met datgene, wat voor de overdracht door het merk werd gekenmerkt, te fabriceren en te verkopen (Novelles loc. cit., n° 141; R. P. D. B., loc. cit. n° 369-379);

Overwegende, dat aangenomen zelfs dat de bekendmaking in het dagblad « Les Marques Internationales » niet aan het vereiste van het Akkoord van Madrid zou voldoen en dat eiseres zich deswege niet tegenover derden op de internationale bescherming van haar merk, zoals die door de Unie-conventie en het Akkoord van Madrid is ingericht, zou mogen beroepen — het feit nochtans vaststaat, dat eiseres op grond van de Franse wet oprechtsgeldige wijze eigenares is geworden van het merk « MIR »; dat zij alzo, op grond van art. 6 van de wet van 1 April 1879, het voordeel van de wettelijke bescherming in België geniet, ook al mocht zij in België geen handelsinstelling hebben, vermits er tussen Frankrijk en België een verdrag bestaat, waarbij de wederkerigheid wordt voorzien, en eiseres 30 Juni 1948 haar merk op de griffie van de Rechtbank van Koophandel te Brussel heeft neergelegd (Novelles loc. cit., n° 267 en cq.; 289 en sqq.; R. P. D. B., loc. cit., n° 634 en sqq; 660 en sqq.);

Dat wel is waar een merk « MIR » in 1937 ter griffie te Dendermonde werd neergelegd door Fr. Cornelis, doch dat eiseres 7 Juni 1948 dit merk, samen met de vormen, recepten, fabricatie-procédés en alles wat nodig is om haar toe te laten een gelijkaardig product te fabriceren en te verkopen, van Cornelis heeft overgenomen en dat een uittreksel van de akte van overdracht ter griffie te Dendermonde werd neergelegd; dat eiseres alzo moet worden geacht de handelszaak van Fr. Cornelis te hebben overgenomen in de zin van art. 7 van de wet van 1 April 1879;

Dat mitsdien de eis ontvankelijk is, voor zover hij is gegrond op de namaking van het fabrieksmerk « MIR »;

Overwegende, dat het etiket als fabrieksmerk mag dienen, mits aan de gewone voorwaarden van nieuwigheid en eigenaardigheid te voldoen (Novelles, loc., cit., n° 36; R. P. D. B., loc. cit., n° 113-114); dat neergelegd merk (etiket voor een literfles, dat bijna het ganse cylindervlak van de fles bedekt en boven en onder van een groene strook is voorzien) niet aan die vereisten voldoet, daar het naar vorm, kleur en samenstelling banaal moet worden geacht; dat zulks niet

wegneemt, dat de grote gelijkenis tussen het etiket van gedaagde en dat van eiseres aanleiding kan geven tot een vordering, gegrond op oneerlijke mededinging, voor zover het opzet van verwarring te stichten bij gedaagde vaststaat (Novelles Droits Intellectuels, I, v° Concurrence déloyale, n° 224-226; R. P. D. B., v° Concurrence illicite n° 238-242; v° Propriété industrielle, n° 608-610; Kph. Brussel, 22 Juni 1909, J. C. B. 442; ibid., 14 April 1926, J. C. B. 252);

Overwegende, ten gronde, dat bij de beoordeling van de vraag, of gedaagde zich schuldig heeft gemaakt aan namaking van het merk « MIR », men rekening moet houden : a) eerder met de punten van gelijkenis tussen de twee merken, dan met de punten van verschil; b) met het onderscheidingsvermogen van een gewoon koper van het betrekkelijk product; c) met de mogelijkheid, niet met de verwezenlijking van de verwarring;

Overwegende, dat de merken « MIR » en « SPIR » zijn woorden van één lettergreep, waarbij de klemtoon wordt gelegd op het woorddeel « IR », dat aan beide gemeen is; dat het door die merken gedekt product, dat uitsluitend wordt gebruikt voor huishoudelijk werk, meestal wordt gekocht door dienstboden en werkvrouwen, die doorgaans niet uitmunten door schranderheid en oplettendheid; dat dusdanige cliënten zich gemakkelijk en zonder daarover te mieren door weinig nauwgezette kleinhandelaars een « SPIR » in plaats van een « MIR » in de hand zal laten duwen;

Dat hierbij rekening moet worden gehouden met de manier, waarop gedaagde zijn product aan het publiek aanbiedt; dat hij gebruik maakt van een literfles, zoals de eiseres, bedekt met een etiket, dat een bijna slaafse navolging is van het etiket van eiseres, zo wat betreft de afmetingen en de verdeling in 3 verticale vlakken, als wat betreft de kleur en de aanwezigheid van twee groene stroken aan boven- en onderkant, de bovenste strook zijnde op de twee uiterste vakken gevormd door de veelvoudige herhaling van het woord « SPIR » in kleine en dunne hoofdletters, terwijl het middenvak van die strook is bedekt door het woord « SPIR » in vette en grote drukletters van ongeveer dezelfde afmetingen als die van eiseres; dat het alzo kan volstaan de fles ietwat schuin aan te bieden, zodat alléén de letters « IR » van het middenvak zichtbaar zijn, opdat een niet al te oplettende koper (of koopster) in de waan zou verkeren, dat hij (of zij) een fles « MIR » in handen heeft; dat de toevoeging van het merk « LODA » op een rode middenstrook niet voldoende is om het euvel te voorkomen (vgl. Kph. Brussel, 31 Juli 1894, P. P. 1626);

Dat door twee kleinhandelaars te Sinaai-W.-dorp en te Eksaarde, waar de kopers doorgaans nog minder achtzaam zijn dan in de steden, volmondig werd toegegeven, « dat er door gewone kopers gemakkelijk » verwarring bestaat tussen de merken « SPIR » en « MIR », daar tevens de flessen omtrent dezelfde » grootte en hetzelfde formaat hebben en het op » schrift en de plaatsing der kleuren oppervlakkig » overeenstemmen »;

Overwegende, dat gedaagde bezwaarlijk kan staande houden, dat hij de mogelijkheid van dusdanige verwarring niet voor ogen heeft gehad toen hij zijn product « SPIR » heeft gedoopt en het etiket van eiseres heeft nagebootst, nu hij te voren hetzelfde product verkocht onder de merken « SALWI » en « QUICK » in flessen, voorzien van een klein etiket, en hij het plots, zonder enige noodzaak, in zijn hoofd heeft gekregen zich van het gecritiseerd merk en etiket te bedienen, nadat eiseres haar eigen merk met succes in België in de handel had gebracht;

Overwegende, dat gedaagde tot goedmaking van zijn werk ten onrechte heeft betoogd, dat er heden ten dage talrijke merken van schoonmaak- en onderhoudsproducten bestaan, die eindigen op de letters «IR», zoals «SACIR», «FAKIR», «PONCIR», «MACIR», «LUXIR», «BELCIR», «EMPIR», «RAVIR», «SOURIRE», «VEROCIR», «SOUVENIR», enz.; dat vooreerst die merken reeds zijn samengesteld uit 2 of 3 lettergrepen en deswege niet gemakkelijk zullen worden verward met een merk van één lettergreep; dat vervolgens die werken betrekking hebben op boenwas, schoencreem, waspoeder, reukwerk, enz., alles artikelen die niets gemeens hebben met het product van eiseres en dat van gedaagde, en voor het merendeel in dozen of in blik worden verpakt; dat dezelfde opmerking geldt wat betreft de merken: «IMI», «VIM», «SIL», «DIP» en «WHIP», die daarenboven naar klank en uitzicht ten eenenmale verschillen van de onderwerpelijke merken;

Overwegende, dat — bijaldien ook de groene kleur gestadig wordt gebruikt voor de verpakking van schoonmaak- en onderhoudsproducten, zoals «PER-SIL», «IMI», «WAVI», «VIGOR» en «DREFT» en eiseres zich dienaangaande op geen uitsluitend gebruik kan beroepen — dit niet wegneemt, dat gedaagde zich ten deze kennelijk van die kleur, zoals van de andere kenmerken van het etiket der eiseres, heeft bediend, niet om de evenbedoelde en ongelijksoortige merken concurrentie aan te doen, doch om de verwarring met het merk van eiseres nog gemakkelijker te maken;

Dat mitsdien gedaagde zich schuldig heeft gemaakt zo aan namaking van het fabrieksmerk van eiseres als aan oneerlijke mededinging; dat, hoewel gedaagde zijn merk op grote schaal in de handel heeft gebracht, niet blijkt, dat er zich reeds talrijke verwarringen hebben voorgedaan; dat de door eiseres geleden schade in goede justitie zal worden vergoed door toekenning van een som van 40.000 fr.; dat anderzijds gezien de verspreiding van gedaagde's merk sedert verscheidene maanden, de bekendmaking van het vonnis in twee dagbladen naar keus van eiseres ten volle is gerechtvaardigd;

Gezien de artt. 2, 34 en 40 van de wet van 15 Juni 1935;

Rechtdoende,

verklaart dat het merk «SPIR» een namaking is van het merk «MIR»; veroordeelt gedaagde om wegens die namaking en wegens oneerlijke mededinging aan eiseres te betalen een schadevergoeding van 40.000 fr. met de gerechtelijke interesten sedert 26 September 1949; machtigt eiseres het onderwerpelijk vonnis naar keuze bekend te maken in twee Belgische dagbladen op kosten van gedaagde en veroordeelt gedaagde om die kosten te vergoeden op vertoon van kwijting der uitgevers; ontzegt het meer geëiste; verwijst gedaagde in de proceskosten, tot de uitspraak aan de zijde van eiseres op 590 fr. begroot.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

2e Kanton. — 21 September 1950.

Rechter: M. G. van Hoof (pl.r.)

Advocaten: Mrs Wilmots en H. Boonen.

1. **Handelsdaad.** — In casu geen subjectieve handelsdaad.
2. **Beslissende eed.** — Mag niet slechts een onderdeel van het geschil betreffen. — Kan niet subsidiair worden opgedragen. — Onvolledige formulering.

1. *Een niet als objectieve handelsdaad in het Wetboek van Koophandel aangemerkte rechtshandeling wordt niet een subjectieve handelsdaad, op grond, dat zij door een koopman is verricht, indien zij niet tot zijn gewone handelsactiviteit behoort. Zij is immers vreemd aan de gewone handel van de betrokkene, hoewel niet vreemd aan de handel in abstracto.*
2. *Een opgedragen beslissende eed, die slechts over een onderdeel van het geschil gaat, kan niet worden opgelegd, omdat een beslissende eed veronderstelt, dat hij als dading een einde maakt aan het geschil.*

Een beslissende eed kan niet bij subsidiaire conclusie worden opgedragen.

De rechter kan niet een beslissende eed opleggen, die door de deferent op zodanige wijze is geformuleerd, dat de rechter genooddaakt zou zijn die formulering te wijzigen en aan te passen.

Emile Peeters t/ G. Sel.

Overwegende dat uit de gegevens der zaak blijkt dat verweerder op verzet aan aanlegger in verzet een autocamion Ford toevertrouwd had om hem te gelde te maken tegen een prijs van ten minste fr. 10.000,—; dat deze van dit vertrouwen misbruik maakte, de wagen voor een niet bekende prijs van de hand deed, alsof hij hem zelf toebehoorde, en in gebreke bleef af te rekenen met verweerder op verzet; dat de Boetstraffelijke Rechtbank dan ook aanlegger in verzet veroordeelde wegens misbruik van vertrouwen;

Overwegende dat het de bedoeling van partijen was door aanlegger in verzet een commissie op deze verhandeling te laten verdienen, dewelke ongetwijfeld met winstoogetmerken opgevat was, doch die als alléénstaande handeling niet voorkomt bij de als objectieve handelsdaden door het Wetboek van Koophandel vermelde handelingen;

Overwegende dat aanlegger in verzet ongetwijfeld handelaar is, doch voornoemde verhandeling niet tot zijn gewone handelsactiviteit behoort; dat zich de vraag stelt of zij een subjectieve handelsdaad wordt; dat zij immers vreemd is aan de gewone handel van aanlegger in verzet, hoewel niet vreemd aan de handel in abstracto, dit is met winstoogetmerken gedaan;

Overwegende dat de Rechtspraak hierover verdeeld is, doch wij de stelling van Professor Frédéricq verkiezen, dewelke als subjectieve handelsdaad uitsluit de daad die vreemd is aan de normale handel van de betrokken persoon;

Overwegende dat wij dienvolgens bevoegd zijn;

Ten gronde:

Overwegende dat door de boetstraffelijke uitspraak vaststaat dat aanlegger in verzet de autocamion Ford in ontvangst nam en hem aan een derde verkocht; dat tussen partijen een prijs van fr. 10.000,— overeengekomen was, zoals blijkt uit het eigen schrijven van aanlegger in verzet op dato 17-10-48;

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

Overwegende dat het niet zou opgaan dat wij een andere prijs in de plaats zouden stellen op grond van vage redeneringen of wat ook, terwijl geen andere basis voorhanden is dan die, welke partijen in tempore non suspecto zelf geschapen hebben en die ons als voldoende voorkomt ;

Overwegende dat aanlegger in verzet in « zeer ondergeschikte orde » een gedingbeslissende eed wil opdragen ;

Overwegende dat een gedingbeslissende eed veronderstelt dat hij als dading een einde aan het geschil maakt, wat met de door aanlegger aan verweerder opgedragen eed geenszins het geval zou zijn ; vermits hij slechts over een onderdeel van het geschil gaat ; dat hij overigens slechts in méér dan ondergeschikte orde opgedragen wordt wat eveneens onmogelijk is voor een dading (R. P. V° Serment n° 79) ;

Overwegende dat tenslotte geen formule voorgebracht wordt, die woordelijk en zonder aanpassing door de Rechtbank aan de andere partij zou kunnen worden opgelegd ; dat integendeel de Rechtbank de formule te dien einde zou moeten wijzigen en aanpassen, wat tegen het wezen van de gedingbeslissende eed indruist ;

Overwegende dat zelfs de vraag kan gesteld worden of aanlegger in verzet ingevolge het vonnis der Boetstraffelijke Rechtbank nog de nodige bekwaamheid bezit om te transigeren ;

Overwegende dat wij krachtens art. 1367 B. W. ook geen aanvullende eed kunnen opdragen, vermits er tot heden geen het minste element van bewijs voorhanden is voor de bewering als zou aanlegger in verzet inderdaad een bepaalde som hebben betaald in afkorting ;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, rechtdoende op tegenspraak, verklaren het verzet ontvankelijk, doch ongegrond.

Wijzen dienvolgens aanlegger in verzet af.

Zeggen dat het bestreden vonnis zijn geheel en volkomen uitwerksel zal behouden.

Verwijzen aanlegger in verzet in de kosten van de beide gedingen.

NEDERLANDSE RECHTSPRAAK

HOGЕ RAAD DER NEDERLANDEN

Burgerlijke Kamer. — 23 Juni 1950.

Voorzitter : Mr van der Meulen.

Raadsheren : Mrs Hyink, Losecaat-Vermeer, Smits en De Jong.

Advocaat-Generaal : Mr Hooykaas.

Advocaten : Mrs. Jhr. P. J. W. de Brauw en A. Mout.

Echtscheiding. — Overspel als echtscheidingsgrond. —

Voor overspel is vereist het hebben van vleselijke gemeenschap, d.i. gemeenschap door vereniging van de geslachtsdelen van man en vrouw.

Het Hof heeft terecht geoordeeld, dat het brengen van de mannelijkheid tegen de vrouwelijkheid nog niet een vleselijke gemeenschap teweegbrengt als voor het plegen van overspel vereist is, ook niet indien daarbij zaaduitstorting plaats heeft (B. W., art. 264, 1°).

X, echtgenote van Y, eiseres tot cassatie van een tussen partijen op 8 November 1949 door het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch gewezen arrest

t/ Y, verweerder in cassatie.

De Hoge Raad, enz.;

Overwegende dat uit het bestreden arrest — voor zoveel thans nog van belang — blijkt :

dat eiseres tot cassatie — verder de vrouw te noemen — de verweerder — de man — heeft gedagvaard voor de Arrondissemmentele Rechtbank te Breda tot ontbinding van het tussen partijen bestaande huwelijk door echtscheiding, subsidiair tot scheiding van tafel en bed, daartoe stellend dat de man zich aan overspel heeft schuldig gemaakt en herhaaldelijk onzedelijke handelingen heeft verricht met minderjarige meisjes en, daarover door de vrouw onderhouden, haar had uitgescholden, geslagen en geschopt ;

dat de man, deze stellingen ontkennende, zijnerzijds reconventioneel scheiding van tafel en bed heeft gevorderd ;

dat de Rechtbank, na bij vonnis van 18 Februari 1947 beide partijen te hebben toegelaten tot getuigenbewijs, bij vonnis van 14 September 1948 in conventie de echtscheiding heeft uitgesproken en in reconventie de vordering heeft ontzegd ;

dat de man van dit vonnis, zowel wat de conventie als wat de reconventie betreft, is gekomen in hoger beroep ;

dat hij als grief in conventie heeft aangevoerd, dat de Rechtbank het overspel met getuige Z. ten onrechte bewezen heeft geacht ;

dat het Hof dienaangaande heeft overwogen :

« dat de getuige Z. met wie de man zou hebben gemeenschap gehad, te dien aanzien heeft verklaard, dat de man zijn mannelijkheid tegen haar vrouwelijkheid heeft gebracht, waarbij hij een zaaduitstorting heeft gekregen ;

» dat het brengen van de mannelijkheid tegen de vrouwelijkheid nog niet een vleselijke gemeenschap teweeg brengt als voor het plegen van overspel vereist is, ook niet indien daarbij een zaaduitstorting plaats heeft ;

» dat nu wel getuige A. heeft verklaard, dat, volgens de vrouw, Z. tegenover haar zou hebben toegegeven, dat de man vleselijke gemeenschap met haar had gehad, en deze Z., te dezer zake gehoord door de rechter belast met de behandeling van strafzaken in het arrondissement Breda, en toen sprekend over haar contact met de man bedoeld in haar eerstvermelde verklaring, blijkens het van dit verhoor opgemaakt en in afschrift overgelegd proces-verbaal heeft gezegd, dat de man zijn stijf lichaamsdeel door een pijp van haar broek in het hare bracht, waarna hij op- en neergaande bewegingen maakte, doch deze verklaringen, mede in aanmerking genomen vooreerst, dat het daarin vermeld contact plaats had toen Z. omstreeks 15 jaar oud was, vervolgens, dat niet gebleken is dat zij te voren met een man vleselijke gemeenschap had, en tenslotte dat zij, als getuige onder eed gehoord, zich heeft bepaald tot de mededeling dat de man zijn mannelijkheid tegen haar vrouwelijkheid bracht, het Hof niet ervan vermogen te overtuigen, dat bij die gelegenheid tussen Z. en de man een gemeenschap, welke voor de man overspel opleverde, dat wil zeggen vleselijke gemeenschap in de volle zin des woords, heeft plaats gehad ;

» dat hieruit volgt, dat de eerste grief gegrond is, en mitsdien, nu ook overigens het bewijs van door de man gepleegd overspel niet is geleverd, het vonnis, voor zover in conventie gewezen, niet in stand kan blijven ;

dat het Hof vervolgens, na de subsidiaire vordering van de vrouw, tot scheiding van tafel en bed, toewijsbaar te hebben geoordeeld en een der grieven van de man tegen de reconventionele beslissing der Rechtbank gegrond te hebben bevonden, het beroepen von-

nis heeft vernietigd, in conventie aan de vrouw haar vordering tot echtscheiding heeft ontzegd en partijen heeft verklaard te zijn gescheiden van tafel en bed, en in reconventie partijen heeft verklaard te zijn gescheiden van tafel en bed;

Overwegende dat de vrouw tegen 's Hofs arrest aanvoert het volgende cassatiemiddel :

« Schending althans verkeerde toepassing van de artt. 262, 264 en 265 B. W., 48 Rv.;

Het Hof heeft beslist, dat het bewijs van het gestelde overspel niet was geleverd, omdat uit de door het Hof gebezigde bewijsmiddelen slechts zou volgen, dat de man bij de betrokken getuige zijn mannelijkheid tegen haar vrouwelijkheid bracht, hetgeen naar het oordeel van het Hof nog niet een vleselijke gemeenschap teweegbrengt als voor het plegen van overspel vereist is, ook niet indien daarbij een zaaduitstorting plaats heeft.

Door op deze gronden te beslissen, dat gemeenschap, welke voor de man overspel opleverde, alleen zou kunnen bestaan in vleselijke gemeenschap in de volle zin des woords, heeft het Hof het begrip overspel in de zin der wet miskend.

Overspel is een schending van de huwelijkstrouw in geslachtelijke zin en van zo bijzonder karakter, dat de wet daaraan een grond voor echtscheiding verbindt.

Dit bijzonder karakter moet hierin gezocht worden dat de schending van de huwelijkstrouw in verband moet staan met de mogelijke verwekking van buiten-echtelijke kinderen, waarbij niet nodig is, dat zij die overspel plegen, bedoelen kinderen te verwekken, maar slechts dat hun handeling als zodanig, afgezien van toevallig aanwezige of zelfs gewilde omstandigheden die de verwekking zouden kunnen verhinderen, beschouwd moet worden als een die in beginsel tot verwekking van kinderen geëigend is.

Als zodanig moet zeker beschouwd worden de handeling die het Hof heeft aangenomen, dat de man ten deze heeft verricht, of ten aanzien waarvan het Hof althans in het midden heeft gelaten of zij door de man is verricht;

In ieder geval zal die handeling moeten worden beschouwd als een zodanige overschrijding van de door het huwelijk gestelde grenzen aan de gedragingen der echtgenoten op geslachtelijk gebied, dat deze onbestaanbaar is met de huwelijkstrouw en daarom overspel een grond tot echtscheiding oplevert ».

Overwegende dat voor overspel in de zin van artikel 264 B. W. is vereist het hebben van vleselijke gemeenschap met een ander dan zijn echtgenoot;

dat onder zodanige gemeenschap moet worden verstaan gemeenschap van man en vrouw door vereniging van beider geslachtsdelen en deze vereniging niet aanwezig is, wanneer het geslachtsdeel van de man met dat van de vrouw slechts in uitwendige aanraking is geweest;

dat herhalve het Hof terecht heeft geoordeeld, dat het brengen van de mannelijkheid tegen de vrouwelijkheid nog niet een vleselijke gemeenschap teweeg brengt als voor het plegen van overspel vereist is, ook niet indien daarbij zaaduitstorting plaats heeft; dat mitsdien het middel faalt;

Verwerpt het beroep;

Compenseert de kosten.

Conclusie van Advocaat-Generaal Mr Hooykaas :

Het enige middel van cassatie klaagt, dat het Hof overspel als echtscheidingsgrond opvat in de zin van volledige vleselijke gemeenschap.

Volgens het middel moeten onder overspel, als echtscheidingsgrond, mede gebracht worden :

a) alle andere gedragingen op geslachtelijk gebied, onbestaanbaar met de huwelijkstrouw;

althans :

b) alle andere gedragingen op geslachtelijk gebied, onbestaanbaar met de huwelijkstrouw, welke in beginsel tot verwekking van kinderen kunnen voeren, afgezien van toevallige of gewilde omstandigheden, welke die verwekking zouden kunnen verhinderen.

Het lijkt mij niet gewenst het middel in een van zijn beide voorstellen, praktisch strekkend tot uitbreiding van het bestaande begrip van overspel te volgen.

Zulks om de volgende overwegingen :

I. Beide voorstellen wijken niet slechts af van de vaste opvatting van het begrip overspel in literatuur en jurisprudentie hier te lande, doch ook van die van ons omringende West- en Middel-Europese Staten, zodat ons land met betrekking tot een rechtsbegrip, waarover op het ogenblik over een ruim gebied overeenstemming heerst, een enclave zou gaan vormen.

Men vergelijkte voor :

Nederland :

wat betreft overspel als echtscheidingsgrond : het arrest van Uw Raad van 14 December 1933, W. 12724, N. J. 1934, bl. 609; Opzoomer-Grünebaum, II, 1912, bl. 86; Nijsman, Echtscheidingsgronden. Diss. Leiden 1946, bl. 64;

gemeenschap, als bedoeld in artikel 344a, 2de lid B.W., het arrest van Uw Raad van 17 Februari 1927, W. 11645, N. J. 1927, bl. 393;

overspel als misdrijf : Simons-Pompe, Strafrecht II, 6e druk 1941, bl. 185; Noyon-Langemeijer, aantekening 2 artikel 241;

België :

wat betreft overspel als echtscheidingsgrond : de Page, Droit Civil belge, I, 1933, bl. 786; Répertoire pratique, III, bl. 817, n° 30; Gerechtshof Brussel, 19 Juni 1909, Pas. 1909, II, 313;

relations in de zin van art. 340b van het Belgisch Burgerlijk Wetboek : de Page, l.c., bl. 1020; Répertoire pratique, IX, 1938, bl. 374, n° 181; Gerechtshof Brussel, 26 April 1924, Pas. 1925, II, 72;

overspel als misdrijf : Répertoire pratique, I, bl. 195, n° 7; Hof van Verbreking, 12 December 1910, Pas. 1911, I, 46;

Frankrijk :

wat betreft overspel als echtscheidingsgrond : Planiol-Ripert, Traité pratique, II, 1926, bl. 417; Dalloz, Répertoire pratique, IV, 1912, bl. 397, n° 12;

(Een bepaling, vergelijkbaar met art. 344a van het Nederlands Burgerlijk Wetboek, ontbreekt.)

overspel als misdrijf : Garraud, Droit pénal français, V, 2e druk, 1901, n° 1973, noot 21; Dalloz, Nouveau répertoire, I, 1947, bl. 99, n° 2;

Duitsland :

wat betreft overspel als echtscheidingsgrond : Tunica, Die Ehescheidungsgründe, 1911, bl. 93; Staudinger, Handkommentar, 3. druk, 1931, aant. I op § 1565; Kommentar der Reichsgerichtsräten, IV, 8e druk, 1936, aantekening I op § 1565; Reichsgericht, 2 Juni 1883, E. i. C. 9, bl. 189, en 24 September 1896, E. i. C., 38, bl. 182;

overspel als misdrijf : von Liszt-Schmidt, 25e druk, 1927, §§ 116, II en III; Olshausen, Kommentar I, 11e druk, 1927, aantekening op § 172; Frank, 18e druk, 1931, aantekening I op § 172; Schoenke, Kommentar, 1942, aantekening I op § 172; Reichsgericht, 6 November 1882, E. i. S. 7, bl. 298; 7 Juni 1886, E. i. S. 14, bl. 352;

Zwitserland :

wat betreft overspel als echtscheidingsgrond : Egger c.s., Kommentar II, 1, 1936, bl. 121.

Men zie voorts, wat aangaat de opvattingen van het begrip overspel als misdrijf in een gehele reeks van Staten — alle als boven — *Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts*, Besonderer Teil IV, 1906, bl. 92 en 95; voorts Garraud, l.c.

Deze ver gaande internationale overeenstemming omtrent de begrenzing van het begrip overspel is niet toevallig. Reeds het oude Romeinse recht van voor de Lex Julia de adulteris beperkte het begrip tot volledige vleselijke gemeenschap, zij het enkel van een gehuwde vrouw met een andere man dan haar echtgenoot. Vgl. Bennecke, *Die Strafrechtliche Lehre vom Ehebruch*, 1884, bl. 3. De Lex Julia veranderde het begrip niet, Bennecke, l.c., bl. 7; noch deed dit de latere keizerlijke wetgeving, Bennecke, 13-33.

Het canonieke recht, hetwelk op de duur overspel enkel als grond voor scheiding van tafel en bed erkent (aanvankelijk plaatselijk ook als echtscheidingsgrond; Bennecke, bl. 68 vlg.), breidde het begrip uit tot volledige vleselijke gemeenschap, ook van een gehuwde man met een andere vrouw dan zijn echtgenote, doch liet de gemeenschap zelf ongewijzigd; Bennecke, bl. 60; Thomas: *Het overspel strafrechtelijk beschouwd*, Diss., Utrecht 1877, bl. 27; Hellegers: *Het Canonieke recht en het overspel*, Diss., Amsterdam 1882, bl. 45. De canoniek-rechtelijke interpretatie van het begrip overspel heeft zich vanaf de 13e eeuw, overigens hoogst geleidelijk ook in het wereldlijke recht doorgezet, zonder dat echter deze ontwikkeling reeds geheel is voltooid; Bennecke, bl. 138 vlg.; Simons-Pompe, l.c., bl. 184. Alles bijeen genomen kan worden geconstateerd, dat het hier een ontwikkeling van eeuwen betreft. Vgl. voor de latere ontwikkeling op moraal-theologisch gebied en binnen het canonieke recht: Alphonsus de Liguori, *Theologia moralis*, 6, 960; Aertnys-Damen, *Theologia Moralis II*, 11e druk, 1928, n° 929 vlg.; *Codex Juris Canonici canon 1129*, § 1; Prümmer, *Manuale Juris Canonici*, 3e druk, 1922, bl. 422; van Groessen-van Vliissingen, *Kerkelijk Recht 1947*, n° 563 (betreft overspel als huwelijksbeletsel) en, voor het protestantse huwelijksrecht o.m. de boven geciteerde *Entscheidungen van het Reichsgericht in Civilsachen*.

II. Doch niet slechts deze eeuwenoude internationale ontwikkeling zou verbroken worden bij aanvaarding van de voorstellen van het cassatiemiddel, ook de echtheid van het nationale recht zou verloren gaan. Voor het strafrecht staat de grens tussen enerzijds overspel en vleselijke gemeenschap, anderzijds andere ontuchtige handelingen vast.

Deze grens kan interpretatief niet verschoven worden in de richting van uitbreiding van het begrip overspel en het begrip vleselijke gemeenschap zonder strafverzwaring.

Het laatste zou gezien artikel 1 Sr., bedenkelijk moeten worden geacht. Practisch zou het aanvaarden van het cassatiemiddel in een van zijn beide vormen dan ook wel ten gevolge moeten hebben, dat overspel in het burgerlijk recht een ruimere betekenis zou krijgen dan in het strafrecht. Hoewel zodanige afwijkingen tussen de betekenis van een begrip in het burgerlijk- en die van hetzelfde begrip in het strafrecht inderdaad voorkomen, schijnt het toch aanbevelenswaardig haar zoveel mogelijk te beperken.

III. Hier komt bij, dat de voorstellen van het cassatiemiddel, ook naar hun inhoud geenszins wenselijk toeschijnen. Zij houden uitbreidingen in voor de echtscheidingsgrond van overspel, voorstel a zelfs een bijzonder omvangrijke uitbreiding.

Op zichzelf kunnen zodanige uitbreidingen, indien daaraan behoefte zou bestaan, gezien het zeer prin-

cipieel karakter van de materie, reeds beter tot stand worden gebracht door de wetgever dan door de rechter.

Intussen wijst niets er op, dat aan de voorgestelde uitbreidingen behoefte zou bestaan.

Gedragingen, niet bestaansbaar met de verschuldigde huwelijksrouw, komen helaas niet onveelvuldig voor. Dit wil echter niet zeggen dat nu ook in al deze gevallen maar terstond echtscheiding zou moeten worden mogelijk gemaakt. Niet vergeten mag worden, dat ieder echtscheiding de instelling van het huwelijk als zodanig aantast.

IV. Zijn de voorstellen van het middel dus materieel ongewenst, zij zijn ook formeel onvolkomen.

Dit geldt in het bijzonder van voorstel a.

Wat zijn gedragingen op geslachtelijk gebied, onbestaansbaar met de huwelijksrouw? Onder omstandigheden zal ook een niet-geoorloofde zoen hieronder kunnen vallen. Men komt hier niet alléén tot een zeer vergaande uitbreiding, doch dreigt ook een scherp begrip, volledige vleselijke gemeenschap te vervangen door een bij uitstek vaag.

Hetzelfde geldt, zij het in mindere mate, voor voorstel b. Niet weersproken kan worden, dat er geslachtelijke gedragingen zijn, welke, hoewel niet bestaande uit volledige vleselijke gemeenschap, kunnen voeren tot verwekking van kinderen. Wel zal de kans op verwekking in het algemeen bij deze gedragingen gering zijn. Gaat men nu deze gedragingen brengen onder het begrip overspel, ook indien, om met het middel te spreken «toevallige of gewilde omstandigheden de verwekking kunnen verhinderen», zo rijst de vraag waar nauwkeurig de grenzen van het begrip overspel komen te liggen.

Enigszins anders slechts ligt de situatie bij handelingen die kunstmatige bevruchting beogen, ook bij pleidooi genoemd. Hier zijn de kansen op verwekking van kinderen veel groter en kunnen de gevolgen van een uitbreiding van het begrip overspel beter worden overzien.

De gewilde kunstmatige bevruchting vormt echter een vraagstuk op zichzelf, dat t.z.t. afzonderlijk zal moeten worden bezien, en thans niet in het geding is. Kunstmatige bevruchting gewild door de moeder, niet gewild door de natuurlijke vader, was niet onmogelijk aanwezig in het geval, waarop het bovenstaand arrest van Uw Raad uit 1927 betrekking had. Zij is toen echter niet als zodanig aan het oordeel van Uw Raad onderworpen.

V. Voor de beoordeling van voorstel b van het cassatiemiddel is het overigens van belang op te merken, dat het zeker niet zo is, dat alle geslachtelijke handelingen, onbestaansbaar met de huwelijksrouw, welke in beginsel kunnen leiden tot de verwekking van kinderen, onder het begrip «overspel» als echtscheidingsgrond kunnen worden gebracht. Ook onder de gevallen van volledige vleselijke gemeenschap met een ander dan de echtgenoot vallen reeds dadelijk twee rubrieken op, waarbij overspel naar algemene opvatting niet aanwezig is:

A. De eerste rubriek omvat de gevallen, waarin de gemeenschap niet vrijwillig is, dus gevallen van verkrachting, van gemeenschap nadat de wil door bedwelmende middelen is verlamd, in staat van bewusteloosheid, enz.

Verg. Rechtbank Amsterdam, 30 October 1925, W. 11.460; Rechtbank Groningen, 15 December 1934, W. 12.964, N. J. 1935, bl. 993b; Diephuis, IV, 507; Opzomer-Grünebaum, l.c.; Asser-Scholten, I, 8e druk, 1947, bl. 268; Pitlo, *Personenrecht*, 1946, bl. 277; Völlmar, *Burgerlijk Recht*, I, 1940, bl. 265; Répertoire Pratique du Droit Belge, III, bl. 818, n° 32; Dalloz, Nouveau

répertoire, II, 1948, bl. 95, n° 5; Stone's Justices Manual, 81e druk, 1949, 1154; Kommentar der Reichsgerichtsräten, l.c.; Prümmer, l.c.

B. De tweede rubriek omvat de gevallen van gemeenschap, door de andere echtgenoot uitgelokt of goedgekeurd: verg. het arrest van Uw Raad van 16 Mei 1946, N. J. 1946, n° 523; Asser-Scholten. I. c., bl. 269; Pitlo, I. c.; Völlmar, l.c.; Répertoire Pratique du droit belge, I. c., n° 33; Dalloz, Nouveau répertoire, I. c.; Stone's Justices Manual, I. c.; § 42, lid 2 van het Duitse Ehegesetz; § 47, lid 2, van het Oostenrijkse Ehegesetz; art. 137, lid 3 van de Code Civil suisse; can. 1129, § 1, van de Codex juris canonici.

Er zullen dus steeds gevallen van verwekking van kinderen door of bij anderen dan de echtgenoot overblijven, die geen overspel vormen.

VI. Ten slotte zij aangetekend, zij het dat het hier een argument betreft van bijkomstige betekenis, dat de voorstellen van het cassatiemiddel ook in strijd komen met de grammaticale betekenis van het woord overspel. Dit woord bestaat — verg. Woordenboek der Nederlandse Taal, XI, 1910, kolom 2032, j° 2035 en 1608 en XIV, 1936, kolom 2702 — uit « over » in de zin van meer dan behoorlijk en « spelen » in de zin van vleselijke gemeenschap uitoefening. Verg. Vondel:

« Gelijck een togtigh dier, een koe, die
heet op 't spelen,
Den stier door haegh en woudt en hooge
bosschen zocht ».

In concludeer tot verwerping van het beroep en veroordeling van requirante in de kosten, op het geding in cassatie gevallen.

(Nederlandse Jurisprudentie, 1950,
n° 600.)

BIBLIOGRAPHIE

Mr. C. BERKHOUWER en Mr. L. D. VORSTMAN:
De aansprakelijkheid van de medicus voor beroepsfouten door hem of zijn helpers gemaakt. - Zwolle, N.V. Uitgeverij W. E. J. Tjeenk Willink, 1950, blz. 201.

In de hier aangekondigde uitgave zijn twee opstellen opgenomen, die oorspronkelijk hebben gediend als antwoord op een door het hoofdbestuur van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunde uitgeschreven prijsvraag. Het te behandelen onderwerp betrof een « rechtsvergelijkend en kritisch onderzoek naar de aansprakelijkheid van den medicus voor beroepsfouten door hem of zijn helpers gemaakt ».

Blijkens het voorwoord van de commissie van beoordeling — samengesteld uit Prof. Mr. Bregstein, Prof. Mr. J. Offerhaus en Dr. F. Wibaut — werden de beide op deze prijsvraag ingekomen antwoorden een prijs waardig gekeurd, ofschoon de voorkeur uitging naar het opstel van Mr. Berkhouwer. Na lezing van beide studies is deze voorkeur begrijpelijk. Berkhouwers' onderzoek naar de civielrechtelijke aansprakelijkheid van medici voor beroepsfouten (blz. 7-112) is inderdaad op uitvoeriger en vollediger wijze gebeurd dan dit van Vorstman (blz. 115-201), die ook een belangrijk gedeelte van zijn opstel aan vragen van strafrechtelijke aansprakelijkheid wijdde, wat niet wegneemt, dat dezes studie degelijk blijft.

De verdienste van beide auteurs bestaat in de eerste plaats hierin, dat zij de schaarse Nederlandse jurisprudentie ten aanzien van de aansprakelijkheid voor beroepsfouten, hetzij uit contract, hetzij uit on-

rechtmatige daad, opnieuw onderzocht en getoetst hebben aan de Nederlandse wet en rechtsleer, waarbij zij tot ongeveer dezelfde conclusies komen. Het rechtsvergelijkend overzicht der medische aansprakelijkheid in Frankrijk, Zwitserland, Duitsland en Engeland werkt hierbij ten zeerste verhelderend.

Terecht schrijft de Commissie in het voorwoord: « Formeel houden de schrijvers zich slechts met de aansprakelijkheid van de medicus bezig, doch uit de aard der zaak hebben hun beschouwingen een verdere strekking en bevatten zij waardevolle elementen ter beoordeling van de aansprakelijkheid der beoefenaren der vrije beroepen in het algemeen. Deze opstellen zullen ook stellig tot verheldering van inzicht bijdragen en de gedachtenwisseling over dit belangrijk onderwerp stimuleren. »

Ook voor de Belgische jurist is kennismaking van deze onderhavige publicatie interessant. Evenals in Nederland is in België weinig over dit onderwerp geschreven en is de gepubliceerde rechtspraak niet talrijk.

B.

Georges RIPERT: Droit Maritime, Quatrième édition.
Tome premier: Navigation - navire - personnel - armateurs - créanciers. — Paris, Editions Rousseau et C°, 1950, pp. 849.

De eerste uitgave van dit boek van Ripert verscheen in 1913; de tweede in 1920, en de derde in 1930. In het voorwoord dezer laatste editie schreef de auteur: « Cette troisième édition, publiée sur le plan de la précédente, comporte plus de compléments que de corrections. Il arrive un moment dans la vie d'une œuvre où l'auteur renonce à remanier une fois encore l'ouvrage qu'il a entrepris, pourrait-il l'améliorer. » In 1950, twintig jaar later dus, moet Ripert bekennen: « Cette nouvelle édition, retardée par les circonstances, constitue une œuvre en partie nouvelle, bien qu'elle soit établie sur le plan général des précédentes. Tant de lois ont été promulguées dans ses vingt dernières années que certains chapitres ont dû être complètement remaniés. C'est seulement pour ne pas rendre inutiles toutes les références faites à cet ouvrage, que je me suis efforcé de conserver, dans la mesure du possible la même numérotation des paragraphes. » En na gewezen te hebben op de talrijke wetwijzigingen, op de herziening van de York-Antwerp Rules in 1949, op de nieuwe redactie van verzekeringspolissen e.d. besluit hij als volgt zijn « Préface de la quatrième édition »: « L'université n'a rien fait pour développer en France l'étude du droit maritime. Le cours qui existait à l'Ecole des Sciences politiques sur le droit comparé a été supprimé. Chacun doit travailler seul. J'ai fait, depuis quarante années, tout ce que j'ai pu pour maintenir dans le monde l'influence heureuse du droit français. J'ai consacré à cette nouvelle édition beaucoup de temps pour qu'elle puisse contribuer au bon renom de la science française. Je demande que cet effort laborieux et désintéressé me fasse pardonner les imperfections de l'ouvrage que je connais mieux que personne. »

De recensent moge zich tot deze aanhalingen van de thans zeventigjarige hoogleraar beperken. Ripert's « Droit maritime » moet niet meer bekendgemaakt en geprezen worden; sinds lang geldt het binnen en buiten de grenzen van Frankrijk als het beste Franse werk over zeerecht wegens « zijn bondige helderheid, zijn volledigheid bij vermelding van elke overdaad en zijn meesterlijke beheersing der stof ». (Cleveringa, Het nieuwe Zeerecht, 3e druk, Zwolle, 1949, bl. 22.)

B.

B. H. D. HERMESDORF: De hond in de vaderlandse rechtsbronnen. - Overdruk uit *Miscellanea*, Mgr Dr P. J. A. Van Gils. - Maastricht, 1949, p. 245-274.

Dat het mogelijk is over de hond in de rechts-geschiedenis een interessante studie te schrijven, is een bewijs te meer voor de onontgonnen mogelijkheden van deze wetenschap. Professor Hermesdorf, die met een zelfde meesterschap alle Romeinse en gewoonterechtelijke bronnen beheerst, zocht de passages bij elkaar uit de volksrechten (Salische, Friese, Alamanische en Beierse wetten), het overheidsrecht of capitularia, en de bronnen der late Middeleeuwen (vooral de Saksenspiegel, de keurboeken van Amsterdam, Dordrecht, den Briel, Gorinchem, Eekloo en Zierikzee, Philippe de Beaumanoir en Jean Bouteiller). Ook na 1500 bemoeiden de rechterlijke instanties zich met de honden en de aansprakelijkheid hunner eigenaars, zoals blijkt uit Damhoudere, de voorgeboden van Steenberghe, Gorinchem, Dordrecht, Schiedam, Zierikzee, de Westfriese steden, Zuid-Beveland, Tholen en de heerlijkheid Neercanne in Limburg.

Van ouds vormde de hond een zeer wezenlijk bestanddeel van het vermogen. Bij het begroten der schade hield men angstvallig rekening met het feit dat de waarde van de hond nauw samenhang met zijn economisch of sociaal nut. Zodra later de hond in het stadsbeeld verschijnt, rijzen voor de jurist andere vraagstukken. De regeling der aansprakelijkheid met haar gevolgen bleef blijkens de bronnen voortdurend aan de orde. Dierenprocessen hielden als vraagstuk de geesten inderdaad bezig.

De betekenis van deze studie is niet alleen van belang voor de rechtshistoricus, maar zij kan de kunsthistoricus (men denke maar aan de doeken van een Jeroen Bosch b.v.) en ook de cultuurhistoricus ten zeerste interesseren. *L. Th. Maes.*

William ROCH: La Féodalité en Angleterre. - Imprimerie de Coutance, Genève, 1946, 192 p.

De rechtsleer beschouwt tot nog toe de Engelse feodaliteit als een gevolg der Normandische verovering. Willem de Veroveraar zou de leenroerige instellingen uit het vasteland hebben meegebracht: deze zouden dan ook niet ouder zijn dan 1066. Tegen deze algemeen geldende opvatting heeft de heer William Roch, ambtenaar bij het Departement van Buitenlandse Zaken te Bern, thans de stelling vooropgezet dat de feodaliteit in Engeland reeds vóór de Normandische tijd bestond.

Achtereenvolgens volgt de auteur het beneficium, het kroondomein, de sociale klassen (edelen, middenklas, boeren), de natuur van het beneficium en de betrekkingen, die er uit volgen: wederkerigheid, patrimonialiteit, en onafstaanbaarheid; de rechterlijke inrichting: gemeentelijke rechtbanken, rondreizende koninklijke raden, de centrale koninklijke raden en haar specialisaties: Checquers, Gemene Bank, Koninklijke Bank, Koninklijke Raad; de adellijke rechtbanken; de instelling van de Jury (strafrechtelijk en burgerrechtelijk). Eindelijk beschrijft de auteur ons in het laatste hoofdstuk de staat van het recht, vooreerst in de Normandische periode, daarna in de periode van Glanville (tweede helft der 12e eeuw), en van Bracton (eerste helft der 13e eeuw), eindelijk de periode van Edward I, waarin het Common Law zijn moderne vorm kreeg.

Een uitgebreide bibliographie maken van deze doctoraats thesis, door de auteur afgelegd onder zijn promotor, Prof. W. A. Liebeskind, te Genève, een eerste rangsbron voor de kennis van het oud-Engels feodaal recht. *L. Th. Maes.*

BALIELEVEN

DE VLAAMSE CONFERENTIE VAN DE BALIE TE GENT

Na de rustkuur, die zich opdroeg, tengevolge van de talrijke feestelijkheden aan de verschillende balies, herneemt de Gentse Conferentie haar werkzaamheden.

Op Zaterdag 3 Februari e.k., te 17 uur, wordt, uitsluitend ten behoeve van de advocaten, een voordracht gehouden door Mr C. R. C. Wijckerheld Bisdorff, lid van de Raad der Orde te 's-Gravenhage, die zal handelen over « Associatie aan de Balie ».

Deze vergadering zal gevolgd worden door het jaarlijks stagisten-souper, waarop de nieuwe vertegenwoordiger der stagisten zal verkozen worden.

MEDEDELINGEN

MR L. THUYSBAERT

30 jaar Referendaris bij de Rechtbank van Koophandel te St Niklaas Waas

Op 27 Januari is het 30 jaar geleden dat Mr. L. Thuybsbaert benoemd werd tot Referendaris bij de Rechtbank van Koophandel te St. Niklaas.

Geboren uit een oud Waaslands geslacht, dat gedurende de laatste eeuw onafscheidbaar verbonden is met de geschiedenis van de stad Lokeren, studeerde Mr. Thuybsbaert aan de Gentse Universiteit en behaalde er in 1908 het diploma van doctor juris. — Prof. Fredericq en Prof. Kluyskens, die een zo groot aandeel hebben gehad in de opbouw van een Nederlandse rechtsliteratuur in België, waren zijn jaargenoten.

Na zijn stage in het bekende advocatenkantoor van Mr. Ligy te Gent, vestigde de jonge jurist zich als advocaat in zijn geboortestad Lokeren.

Op 27 September 1912 werd hij benoemd tot griffier van de Werkrechersraad te Lokeren en bleef deze functie waarnemen tot op het ogenblik waarop hij op 27 Januari 1921 benoemd werd tot Referendaris te St. Niklaas.

Dertig jaar lang heeft deze uitzonderlijk schrandere rechtsgeleerde, op de bescheiden, al te bescheiden plaats, welke aan de Referendarissen, die ten slotte toch verantwoordelijk zijn voor de rechtsbedeling van deze belangrijke rechtscollages, week aan week de zittingen geleid en de vonnissen gemaakt, welke hem een ereplaats verzekeren in de rij der beste en meest gezaghebbende magistraten van ons land.

De vonnissen van Mr. Thuybsbaert zijn niet alleen steeds doordrongen van diepe wijsheid en van een grote rechtscultuur, altijd zijn het ook parels van taalverzorging en stijl zoals wij dat slechts uitzonderlijk gewoon zijn. Talloos vele van zijn uitspraken werden dan ook in de loop der jaren in de rechtstijdschriften gepubliceerd en sedert de Wet op het gebruik der Talen in het Gerecht ook in het Frans vertaald en in de Franstalige tijdschriften opgenomen.

Maar ook omwille van zijn vriendelijke omgang met de advocaten en de rechtsonderhorigen heeft deze eenvoudige en beminnelijke man zich de algemene sympathie verworven van al diegenen die hem benaderen.

Het Rechtskundig Weekblad wil bij deze gelegenheid de spreekbuis zijn van alle Vlaamse juristen om Mr. Thuyssbaert van harte geluk te wensen, in de hoop dat het hem gegeven worde nog vele bijdragen te leveren tot de verdere ontwikkeling van onze eigen rechtswetenschap.

W. M.

DE RECHTBANKEN VAN KOOPHANDEL EN DE ACADEMIE INTERNATIONALE DE DROIT COMPARE TE DEN HAAG

Van 31 Juli tot en met 5 Augustus 1950 werd te Londen het derde internationaal congres voor vergelijkend recht, ingericht door de Académie Internationale de Droit comparé te Den Haag, gehouden. (Zie R.W. 1950/1951, 41.)

Op een der vergaderingen van dit congres werd ook de vraag behandeld betreffende de opportuniteit van de oprichting of van het behoud der rechtbanken van koophandel en de verhouding van deze instelling tot de ontwikkeling van het recht.

Daar in de laatste jaren de afschaffing der rechtbanken van koophandel in België meer dan eens verdedigd werd (zie o.a. Studiecentrum tot hervorming van de staat, Hervorming van de rechtspleging, 1938; R. Piret, Le problème des tribunaux de commerce en Belgique, Revue de droit international et de droit commercial 1950; zie ook R.W. 1950/1951, 766, De bevoegdheid van de rechtbanken van koophandel en een voorstel van Prof. van Dievoet) laten wij hierna de tekst volgen van de resolutie, die door de sectie III A. 5 van het internationaal congres werd aanvaard:

« Het congres, overwegende, dat in sommige landen rechtbanken van koophandel bestaan terwijl dit niet het geval is in andere veel talrijker landen;

Overwegende, dat het bestaan van eigen jurisdicties voor kooplieden hoofdzakelijk heden ten dage alleen nog te verklaren is door de historische traditie;

Overwegende anderdeels, dat het vraagstuk van de rechtbanken van koophandel nauw verband houdt met het dubbele probleem van de eenheid of de dualiteit van het privaat recht en van het objectieve of subjectieve karakter van het handelsrecht;

Drukt de wens uit :

1. Wat betreft de opportuniteit van de oprichting of het behoud van de rechtbanken van koophandel :

a) dat het behoud van deze rechtbanken, daar waar zij bestaan — behoud, dat overigens vaak zal geboden zijn door aan ieder land eigen overwegingen — zonder grote bezwaren kon worden aanvaard, op voorwaarde, dat van deze professionele jurisdicties, in een of andere vorm, magistraten van beroep deel uitmaken;

b) dat de oprichting van rechtbanken van koophandel, daar waar zij niet bestaan, achterwege kan blijven, maar op voorwaarde, dat in de rechtbanken van gewoon recht een zeker aantal rechters worden opgenomen, die in zaken van handelsrechtelijke aard gespecialiseerd zijn.

2. Wat betreft de verhouding van de instelling van de rechtbanken van koophandel tot de ontwikkeling van het recht :

a) dat de rechtbanken van koophandel een beslissende rol gespeeld hebben en spelen in de totstandkoming van een van het burgerlijk recht onderscheiden handelsrecht en dat de strekking tot interne eenmaking van het privaatrecht sommige landen tot de afschaffing der commerciële jurisdicties heeft doen besluiten;

b) dat, daar de hiervoren opgemerkte strekking door het congres slechts als een feit wordt vastgesteld, onthoudt het congres zich in die zin een wens te formuleren en neemt derhalve geen stelling t.a.v. de voordelen of de nadelen, die de instelling van de rechtbanken van koophandel in se kan bieden.»

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad - afl. 3, 20 Januari 1951.

Mr R. Van Oppen : Beschouwingen over de « Huurwet ». — Mej. Mr I. Boon : De nieuwe Duitse wetgeving op de rechterlijke organisatie. — Mr G. H. C. Bodenhausen : Universele Conventie betreffende auteursrecht. — Mr J. Van der Esch : Aftrek van strafrechtelijke boeten in het fiscaal recht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie - n° 4174 van 20 Januari 1951.

Prof. Mr J. Wiarda : Enige opmerkingen over rechtsvergelijking in het Algemeen, en enkele vergelijkingen tussen het Nederlandse en het Duitse en Franse Privaatrecht. — Mr A. A. L. Minkenhof : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Personenrecht.

Journal des Tribunaux - n° 3880 van 21 Januari 1951.

Marcel La Haye en Jos Vankerckhove : La loi du 20 décembre 1950 sur les baux à loyer.

Revue pratique du notariat belge - 10, 20, 30 décembre 1950.

R. Dechamps : Le IIe Congrès International du notariat Latin. — Législation.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"